

«Агрон»
вп'яте здобув
Кубок області

Ціни на продукти
в Україні
стрімко зростають

плюс Тернопільщина

№36 (554), середа
3 вересня 2025 року

Свобода

Незалежна громадсько-політична газета

8 сторінок

Слава Україні! Героям Слава!

Закриють школи з менше ніж 45 учнями

Уряд припиняє фінансування малокомплектних шкіл, понад 500 закладів на межі закриття

■ Напруга в українських школах сягає піку, особливо в маленьких сільських закладах. Вчителі ділять навчальні години, намагаючись забезпечити собі повну ставку - 18 годин на тиждень. Але для багатьох педагогів у малокомплектних школах цей рік може стати останнім: уряд вирішив не спрямовувати освітню субвенцію на зарплати вчителям у школах з менше ніж 45 учнями. Це рішення, ухвалене ще торік, ставить під загрозу існування понад 500 шкіл по всій країні, змушуючи громади шукати альтернативні шляхи фінансування або готуватися до болісних реорганізацій.

пах, де школярі різного віку сидять разом. "Це обмежує соціальну взаємодію, позбавляє дітей можливості вчитися один з одного та бачити приклади для наслідування", - зазначають у міністерстві. Крім того, вчителі не набирають достатньо годин, а деякі предмети викладають непрофільні спеціалісти, що знижує рівень знань. Дані міжнародного дослідження PISA-2022 підтверджують ці проблеми: сільські учні відстають від міських однолітків на 4,5 роки за рівнем навчальних досягнень. При цьому освіта в селах обходиться державі дорожче: середні витрати на одного учня - 30,4 тис. грн на рік проти 24,4 тис. грн у містах. У деяких випадках ця сума сягає 51 тис. грн, а за даними Державної служби якості освіти, в окремих школах - навіть 140-190 тис. грн. "Сільська освіта коштує більше, але не виправдовує ці витрати якістю", - наголошують у МОН. Народна депутатка Лариса Білозір наводить конкретні цифри: з 525

шкіл з менше 45 учнями 127 вже ліквідовано, 133 перетворено на філії, 48 фінансуються з місцевих бюджетів. Доля ще понад 100 закладів невизначена, а деякі існують лише на папері. Багато громад досі вагаються, сподіваючись на приплив учнів через міграцію або оцінюючи свої фінансові можливості. Для бідних сільських бюджетів утримання школи - це неабиякий тягар: громади оплачують комунальні послуги та будівлі, але без субвенції на зарплати вчителям це стає неможливим. Для вчителів і учнів це означає невпевне майбутнє. У разі закриття школи дітей переведуть до більших закладів, часто з довозенням шкільними автобусами. Вчителі можуть втратити роботу або перейти до інших шкіл, якщо знайдуться вільні години. "Це болісний процес, але необхідний для оптимізації ресурсів і підвищення якості освіти", - вважають експерти. Проте критики рішення уряду стверджують, що воно ігнорує спе-

цифіку сільських регіонів, де школи часто є центром громади. "Ми ризикуємо втратити не лише освіту, а й соціальну тканину сіл", - коментують освітяни. Тим часом на Тернопільщині, як розповіла на брифінгу начальниця департаменту освіти і науки Тернопільської ОВА Ольга Хома, здобута загальної середньої освіти в області цього року забезпечуватимуть 534 заклади загальної середньої освіти, що на 17 менше, ніж у попередньому навчальному році. Контингент учнів теж зменшився - зі 101 927 до 98 617 школярів. Більшість навчальних закладів області працюватимуть в очному форматі - 452 школи. Ще 82 організують освітній процес за змішаною формою. Цьогоріч за парти вперше сядуть 7343 учні, що на 573 менше, ніж торік. З державного бюджету місцевим бюджетам області на ефективне функціонування закладів та установ скеровано понад 789,9 млн грн. Водночас відповідно до оновлених правил фінансування, з 1 вересня утримання шкіл, де навчається менше ніж 45 учнів (окрім початкових), лягає на громади.

За інформацією територіальних громад, власним коштом фінансують малі школи Збаразька ТГ (Карнаківська та Кретівська гімназії) та Гримайлівська ТГ (Калагарівська гімназія). Решта громад привели освітню мережу у відповідність до чинного законодавства. А загалом Уряд обіцяє підтримку громадам у реорганізації, але чи вистачить цього, щоб уникнути хаосу на початку навчального року? Поки що в багатьох школах панує невизначеність...

Гриць СИНІВЕЦЬ

Коли копати картоплю
та як зберігати врожай: поради експертів

■ Наприкінці літа - восени господарі виходять на поля та городи, щоб зібрати головний овоч сезону - картоплю. Щоб бульби пролежали довго й без утрат, важливо правильно визначити час викопування та створити оптимальні умови зберігання. Своїм досвідом, як це зробити, ділиться керівник блоку "Вирів (картопля)" "Контінентал Фармерз Груп" Сергій Погорілий. Компанія має багаторічний досвід вирощування й професійного зберігання картоплі та є одним із найбільших виробників культури в Україні.

хоче" всихати, стебла можна скосити та почекаати, поки сформується шкірка. Щоб прискорити процес висихання бадилля, використовують також препарати на основі диквату. - Чи завжди варто скошувати бадилля? - Це дієвий метод, якщо потрібно контролювати час збору врожаю. Скошування за два тижні до викопування дає шкірці зміцніти. Але якщо картопля призначена для насаіння, цього краще уникати: є ризик занести інфекції косою чи іншим інструментом. - Чи відрізняються терміни збору для ранніх, середніх і пізніх сортів?

- Так. Ранні сорти мають короткий період спокою, тому після відмирання бадилля бажано зібрати їх протягом місяця, інакше вони почнуть проростати. Середньопізні та пізні викопують пізніше, але також не варто тримати їх у землі занадто довго після відмирання бадилля, щоб уникнути вторинного проростання. - Яким інструментом краще викопувати, щоб не пошкодити бульби? - У домашньому господарстві - лопата, мотика (особливо популярний спосіб на Львівщині), копачка для трактора чи мотоблока. Але це не так важливо. Найголовніше не

інструмент, а стан ґрунту. Якщо посуха і в гребені картоплі формується грудка, то яким би інструментом не копали, ми будемо пошкоджувати шкірку і, як наслідок, зменшувати якість врожаю. Якщо попередньо випав дощ, ідеальний варіант - запланувати збір наступного дня. - Як поводитися з бульбами після викопування, щоб уникнути механічних ушкоджень? Як їх правильно висувувати й закладати на зберігання? - Якщо немає спеціалізованого сховища з холодильником (що типове для домашнього господарства), то необхідно дати картоплі "вистигнути". Коли ми занесемо теплу картоплю в погріб, це дуже негативно позначиться на її якості в майбутньому, можливе навіть загнивання врожаю. З городу її оптимально занести в приміщення, де температура буде нижча, ніж на вулиці, і потім невеликими порціями поетапно переносити в погріб, таким чином поступово її охолоджуючи. Не копайте картоплю вдень у спеку - краще вранці чи ввечері. Не закладайте на довге зберігання пошкоджені бульби - їх треба одразу спожити. Мінімізуйте висоту падіння під час засипання в погріб - не більш як 30 см. Якщо вище, врожай пошкоджуватиметься та не буде якісно зберігатися. У роботі ми керуємося принципом, що картопля - як яйце: впаде з висоти - і внутрішні пошкодження зменшать строк зберігання. Дотримуйтеся цих простих порад - і збережете картоплю смачною та корисною аж до нового врожаю. Спількувалася Надія ШТОКАЛО

3 вересня - ясно, без опадів. Вітер північно-західний, 4 м/сек. Температура повітря вночі 18, вдень 30 градусів тепла. Атмосферний тиск 732-733 мм рт. ст. Схід сонця - 6.36, захід сонця - 19.57. Тривалість дня - 13.20.

4 вересня - хмарно, з проясненнями, без опадів. Вітер змінних напрямків, 2-4 м/сек. Температура повітря вночі 19, вдень 30 градусів тепла. Атмосферний тиск 733-734 мм рт. ст. Схід сонця - 6.38, захід сонця - 19.55. Тривалість дня - 13.16.

Реклама у газеті «Свобода».
Тел. 0 (68) 932-29-05

Заслужений лікар України
Анатолій Совба

Прийом за попереднім записом:
0 800 331 331
дзвінки з усіх операторів безкоштовні
Не дайте поганому зору
забрати мрію!

зараз зі знижкою 50%!

03.09 - ШУМСЬК
04.09 - КРЕМЕНЕЦЬ
05.09 - ЛАНІВЦІ
08.09 - БЕРЕЖАНИ
09.09 - БУЧАЧ
11.09 - ТЕРЕБОВЛЯ
15.09 - ПОЧАЇВ

ЦЕНТР
ВІДНОВЛЕННЯ ЗОРУ
АНАТОЛІЙ СОВБА

Різдво Пресвятої
Богородиці та
Тернопільщина

■ Восьмого вересня свято Різдва Пресвятої Богородиці. Цього дня за народним календарем настає осінь. Різдво Пресвятої Богородиці одне з 12 найважливіших християнських свят. "Радуйся, Пречиста, що весь світ Різдом Своім звеселила Ти".

святої Богородиці майбутніх матерів про здоров'я та щастя дітей, на яких вони чекають, у цей день мають особливу силу.

Закінчення на 4 стор.

Хай вересень подарує
ще нам тепло...

■ Літо добігло кінця, але усім нам ще так хочеться, щоб літо продовжувалося, якщо не календарне, то просто тепленьке. Синоптики вважають, що метеорологічне літо поки не здасть повноважень осені.

то від 13 до 18 градусів тепла, у Карпатах +11-12 градусів, це на 6-8 градусів нижче, ніж у серпні. Місячна кількість опадів очікується 37-76 мм, в Карпатах 74-106 мм, що в межах норми і дещо більше, ніж у серпні. Коливання температури від теплої до прохолодної протягом місяця неодмінно будуть, однак загалом вересень очікується традиційним. За даними багаторічних спостережень, абсолютний максимум температури повітря у вересні - 38,8 градусів тепла, в гірських районах - 32 градуси тепла. Абсолютний мінімум температури у вересні - 8,8 градусів морозу, в Херсонській, Запорізькій та Чернівецькій областях дощів випаде мало, а у посушливих південних і східних - багато. В областях, розташованих на схід від Карпат - це Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Чернівецька та Хмельницька, вересень розпочнеться погожими днями з температурою +27-29 градусів, однак уже 5-7 числа вона знизиться на 4-5 градусів. У другій декаді опади припиняться, а температура повільно спадатиме. Під кінець місяця настане справжня осінь. Світлана ГОРШИНЬСКА

Нагадаємо: метеорологічне літо настає, коли середньодобова температура протягом трьох днів поспіль перевищує +15 градусів. Нинішнього року воно почалося 21 травня, тобто триває вже понад 100 днів. За спостереженнями кліматологів, за останні 10 років метеорологічне літо майже щороку продовжувалося принаймні у першій половині вересня. Тобто є надія, що у прийдешньому вересні ще насолодимось теплом і сонцем. Про те, що настала осінь, нагадуватиме тільки короткий світловий день. З 23 вересня він уже буде меншим за ніч, бо 22 вересня у Північній півкулі настане осіннє рівнодення. За довгостроковим прогнозом Українського гідрометцентру, нинішній вересень, на відміну від торішнього, не очікується занадто теплим. Якщо торік середня місячна температура у вересні була вищою за норму на 1-2 градуси, то нині вона перебуватиме у межах норми. Тоб-

Магнітні бурі у вересні

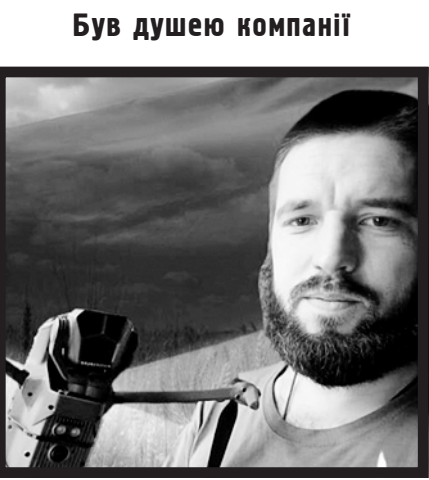
■ У перший місяць осені очікуються магнітні бурі слабкої, середньої та сильної інтенсивності. У цей період існує небезпека для здоров'я метеозалежних людей.

Знаючи точні дати магнітних бур, можна заздалегідь підготуватися і вберегти свій організм від їх негативного впливу. Аби зменшити вплив на організм, варто відмовитися від алкоголю та надмірного споживання кави. Потрібно носити із собою засіб проти головного болю, пити багато води та дотримуватися здорового харчування. Також радять спати не менше 7-8 годин на добу. Отже, прогноз магнітних коливань на перший місяць осені. 3 вересня - незначні магнітні коливання, які відчуватимуть метеозалежні. 4 - 6 вересня - магнітна буря середньої інтенсивності, негативний вплив якої відчувають люди із хронічними захворюваннями. У ці дні можуть виникнути головний біль і

погане самопочуття. 14 - 16 вересня - середня магнітна буря, пік якої припаде на 15 число. У цей період важливо утримуватися від фізичних навантажень, обмежити вживання шкідливої їжі, алкоголю. 20 - 21 вересня - потужна магнітна буря. Метеочутливі люди можуть відчувати головний біль, підвищення тиску, будуть проблеми зі сном. Також фахівці радять у ці дні уникати серйозних фізичних навантажень. 24 вересня - середня за потужністю магнітна буря. Люди можуть відчувати підвищену стомлюваність, зміни настрою. 28-30 вересня - магнітна буря слабкої інтенсивності, яка надто не вплине на загальний стан здоров'я. Може виникнути апатія.

Поповнили ряди праведників, які нас боронитимуть на світлих небесах

Був душею компанії

26 серпня жителі Вишнівецької громади віддали останню шану військовослужбовцю, уродженцю села Залісці, що на Збаражчині, **Сергію Миколайовичу КАНЮЦІ** (5. 11. 1997 р.н.), який загинув 20 серпня під час виконання бойового завдання у Краматорському районі Донецької області.

Світлої пам'яті Сергій "навчався в місцевій школі, у 2015 році поступив у ВСП "Тернопільський фаховий коледж" ТНТУ імені Івана Пулюя, добрий та веселий - він мав багато друзів, завжди поспішав на допомогу, зустрічався з дівчиною, мріяв про сім'ю та щасливе майбутнє, але російська агресія не дала здійснитися його мріям", - йдеться в повідомленні Вишнівецької селищної ради.

Сергій Каниук в червні 2024 року був призначений до лав Національної гвардії України. Служив у 12-й бригаді спецпризначення "Азов"...

Фронтові побратими Сергія згадують: "Маніак" (його позивний) був позитивною людиною з почуттям гумору, душею компанії, спеціалістом своєї справи, надійною та міцною рукою в складний момент, завжди підставляв плече для допомоги побратимам, ніколи не ховався за їхніми спинами, без вагань приймав виклики".

Поховали захисника у родинному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам і друзям...

Вічна пам'ять і шана Герою!

Захищав Україну від часу проведення АТО

26 серпня жителі Скориківської громади провели до місця вічного спочинку військовослужбовця, мешканця села Гнилички, уродженця с. Кошляки, що на Підволочисьщині, **Андрія Євгеновича ЗАГРИЧУКА** (29. 10. 1977 р.н.), який загинув 21 серпня під час виконання бойового завдання на Донеччині.

Світлої пам'яті Андрій був мужнім і сміливим воїном, який захищав Україну ще під час проведення АТО.

"Війна жорстоко осиротила дітей, дружину, матір, усю родину Андрія... Україна втратила справжнього Героя, мужнього воїна, який брав участь у захисті Батьківщини ще у роки АТО", - йдеться у повідомленні Скориківської сільської ради.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, друзям...

Вічна і світла пам'ять Герою!

Найкращі ідуть рано...

27 серпня жителі Почаївської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, мешканця села Комарівка, що на Кременеччині, сержанта **В'ячеслава Віталійовича ГУДЗІЯ** (14. 12. 1989 р.н.), який загинув 22 серпня під час штурмових дій противника на Запорізькому напрямку.

Вікторія Колодійчук у соцмережі написала: "Славик був достойною людиною, віддав своє життя, захищаю-

чи свій народ та свою Батьківщину... Найкращі ідуть рано, залишаючи після себе добрі спогади, які назавжди закарбовуються в наших серцях".

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять, честь і шана Герою!

Був справжнім патріотом

28 серпня жителі Борсуківської та Шумської громад віддали останню шану військовослужбовцю, майстру відділення ударних безпілотних авіаційних комплексів, уродженцю с. Піщатинці, мешканцю с. Жолобки, що на Шумщині, **Володимирі Валерійовичу НАЧИЧКУ** (25. 07. 1996 р.н.), який загинув 24 серпня під час виконання бойового завдання внаслідок ворожої атаки дрона-камікадзе поблизу населеного пункту Віймка Донецької області.

Світлої пам'яті Володимир "Народився та виріс в селі Піщатинці. Після одруження проживав з дружиною в селі Жолобки Шумської громади", - повідомили у Шумській міській раді.

"У рідному домі на нього чекали дружина Альбіна з донечкою Дариною, батько Валерій та мати Лариса, бабуся Ганна, сестра Іванна, а також брат Валерій, який в цей час боронить нашу державу від російської навали. Найрідніші вірили, що ще не раз обіймуть один одного, почують, набудуться разом усією сім'єю. Та замість радості дім огорнув невимовний біль і страшна тиша втрати... Дочка зростатиме без батька, дружина залишилася без надійної опори та підтримки, а батьки - без найдорожчого сина. Цей біль неможливо заликувати..." - написали на сторінці Борсуківської територіальної громади у соцмережі.

Богданка Барва у соцмережі написала: "Богдана, я не зможу сидіти вдома, поки мої хлопці тут" - цю фразу я чула й тоді, коли ти надто довго не виходив на зв'язок, а потім дивом вдалося вибратися... Цю фразу я чула й після поранення, коли тебе відправляли додому. Пам'ятаю, як подзвонив і вже без надії розказав, що потрібно. Було чітко зрозуміло, що доти всі спроби були безрезультатними, але я пообіцяла хоча б спробувати... Ти не просто пішов, ти зробив все те, що так довго планував. Ти знайшов ефективний спосіб нищити нечисть, і, дуже сподіваюся, навчив когось іще. Але не вберіг себе. Ти не виконав обіцянку нарешті познайомитись за стільки часу. Але обіцянку захистити країну нестерпно перевиконав!"

Поховали захисника у Піщатинцях Борсуківської громади.

Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!..

Його серце билось любов'ю до сім'ї та України

28 серпня жителі Байковецької громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, мешканця села Гаї-Шевченківські **Леоніда Юрійовича ЛУЧНІКОВА** (23. 05. 1994 р.н.), який загинув 24 серпня під час виконання бойового завдання на Харківщині.

"Леонід був люблячим чоловіком і турботливим батьком, сином. У нього залишилися найрідніші люди - тато Юрій, дружина Марія та дві донечки - Даринка і Валерія, які відтепер ростимуть із світлою пам'яттю про свого тата-Героя. Його серце билось любов'ю до сім'ї та України, яку він мужньо боронив... Усі, хто прийшов провести Героя в останню путь, схилили голови у глибокій скорботі. Це була хвилина, коли слова тонули у сльозах, а біль виривався із серцець криком душі. Дружина не могла стримати розпачу, її плач зливався з плачем рідних, друзів та побратимів... Тепер він назавжди залишиться у пам'яті рідних, друзів, односельців як світла, щира, добра людина..." - йдеться у повідомленні Байковецької сільської ради.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, друзям...

Вічна і світла пам'ять Герою!

Серце перестало битися у лікарні

28 серпня жителі Скориківської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, мешканця села Скорики, що на Підволочисьщині, солдата **Андрія Дмитровича УБРАМИКА** (18. 11. 1974 р.н.), серце якого перестало битися 24 серпня, у лікарні, від важкого поранення.

Світлої пам'яті Андрія згадують як доброзичливого, щирого і безкорисливого чоловіка.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять і шана Герою!

Відлетів до небесних полків

31 серпня жителі Кременецької та Вишнівецької громад віддали останню шану військовослужбовцю, уродженцю села Великі Вікнини, нині Вишнівецької громади, мешканцю села Гаї, солдату **Володимирі Миколайовичу ШАРКОМУ** (1982 р.н.), серце якого перестало битися 28 серпня під час перебування на заняттях з вогневої підготовки.

Однокласниця Героя, літераторка Надія Куц (Надія Тарасюк) присвятила йому вірша.

Твоє лелече перо...
Те, яке ти мені надіслав...
Те лелече перо
у шоломі солдата
неспроста, даремно,
бо крилате-крилате...
Клекіт сильного дзюба,
розмах-велетень крил.
А ще зовсім недавно
він діток носив.
А тепер у броні,
бо стояти-тримати!
Бо солдати - теж діти,
хоч у бородах втрати.
Бо лелечо злітають,
захищаючи гнізда.
І не дрон над землею,
а пір'ючка-пісня.
І лелеча, як небо!

І крилате-крилате!
...І болить свина
у шоломі солдата.
Поховали захисника у селі Гаї.
Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...
Вічна пам'ять і шана Герою!

Два роки захищав Україну

31 серпня жителі Збаразької громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, мешканця села Залужжя **Володимира Володимировича БОДНАРЧУКА** (4. 02. 1977 р.н.), серце якого перестало битися 28 серпня.

Світлої пам'яті Володимир був сміливим і мужнім воїном, який два роки захищав Україну від російського загарбника.

"Ми втратили справжнього Героя... Володимир віддав своє життя, захищаючи нашу свободу, нашу землю та наше майбутнє", - йдеться у дописі Збаразької міської ради.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, друзям...

Вічна пам'ять і слава Герою!

Був спокійним учнем, а став мужнім воїном-Героєм

2 вересня жителі Підгороднянської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, стрільця патрульного батальйону військової частини**** Центрально-оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України, мешканця села Забойки, старшого солдата **Андрія Васильовича ПАЛИГУ** (1. 03. 1984 р.н.), серце якого зупинилося 21 серпня у клінічній лікарні м. Дніпро.

У світлої пам'яті Андрія я викладав історію, філософію, політологію, коли працював у Тернопільському вищому професійному училищі ресторанного сервісу і торгівлі (тоді ВПУ №1)... Він завжди був спокійним, із загостреним почуттям справедливості, стараним і відповідальним учнем, а став мужнім воїном-Героєм... Мабуть, він був і хорошим спеціалістом, бо запам'ятався його працьовитість. Спочивай в Царстві Небеснім, Андрійку...

"На військову службу Андрія призвали 4 березня 2022 року", - йдеться в повідомленні Підгороднянської сільської ради, яка з метою вшанування пам'яті загиблого військовослужбовця оголосила дні жалоби.

У соцмережі співчувають батькам Василю і Галіні, брату Роману, який також нині захищає Україну, усій родині й водночас дякують батькам, що виховали сина патріота.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам і друзям...

Вічна пам'ять і честь і шана Герою!

Загинув під час виконання бойового завдання

2 вересня жителі Почаївської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, меш-

канця села Валигури, що на Кременеччині, **Олексія Михайловича ПАЦУЛУ** (27. 03. 1978 р.н.), який загинув 27 серпня під час виконання бойового завдання на Донеччині.

"Олексій віддав своє життя за свободу, за мир, за кожного з нас. Його останній шлях додому був освітлений сльозами, молитвами та вдячністю - сотні мешканців громади вийшли, щоб гідно зустріти захисника, схилити голови в пошані та провести його з честю", - йдеться у дописі Почаївської міської ради.

Поховали захисника у рідному селі. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять, честь і шана Герою!

Була професіоналом своєї справи

2 вересня жителі Підгаєцької громади провели до місця вічного спочинку військову медикину, начальника медичної служби військової частини, старшого лейтенанта **Тетяну Андріївну ГУПАЛО** (31. 10. 1965 р.н.).

"Тетяна Андріївна була лікарем-акушер-гінекологом, справжнім фахівцем. Вона присвятила своє життя медицині, рятуючи людські життя та допомагаючи тисячам дітей з'явитися на цей світ. Її професійний шлях пов'язаний із Новоояворівською лікарнею імені Юрія Липи, де вона працювала до останнього часу. Останній місяць життя Тетяна Андріївна служила у військовому підрозділі як лікар, виконуючи свій обов'язок перед країною та людьми. Була старшим лейтенантом, призвана 24.07.2025 року... Вона була доброю, чуйною людиною, яку щиро поважали колеги та безмежно цінували пацієнти. Її добрі справи та відданість медицині назавжди залишаться в пам'яті тих, кому вона допомогла", - йдеться в повідомленні Підгаєцької міської ради.

Поховали військову медикину у Підгайцях. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам і колегам...

Вічна пам'ять, честь і шана Героїні!

Загинув на Курщині

2 вересня жителі Тернопільської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця **Ігоря Федоровича ШИРУКА** (14. 07. 1971 р. н.), який загинув 5 квітня під час виконання бойового завдання на Курщині.

Міський голова Тернополя повідомив про загибель захисника ще 16 квітня... Тоді Людмила Сух у коментарі в соцмережі написала: "Вічна пам'ять тобі, Ігорю! З родини в нього тільки хвора мати, він один в сім'ї, батько помер давно. Родичів більше немає..."

Поховали захисника на Пантеоні Героїв Микuliнинецького кладовища.

Щиро співчуваємо рідним, близьким, друзям...

Вічна та світла пам'ять Герою!..

Захищав Україну з перших днів повномасштабного вторгнення

2 вересня жителі Борщівської громади провели останню життєвою дорогою військовослужбовця, головного сержанта ЗСУ **Олексія Миколайовича МИЛОВАНОВА** (2. 07. 1973 р.н.), серце якого перестало битися 9 серпня під час проходження військової служби в Донецькій області.

Світлої пам'яті Олексій, родина якого проживає в м. Борщів, захищав Україну з перших днів повномасштабного вторгнення.

Поховали захисника у Борщові. Щиро співчуваємо рідним і близьким, побратимам...

Вічна пам'ять, честь і шана Герою!

В. Н.

Пам'яті Друга Андрія Парубія

■ Вчора Україна і весь великий український світ попрощався із Андрієм Парубієм: державником, українським націоналістом, революціонером, воїном і водночас видатним візіонером. А ще - побратимом. Справжнім Другом для мене особисто і для багатьох, хто мав щастя і честь бути з ним поруч. Шляхетним, мудрим, відважним, чесним, справедливим, добрим, при-вітним і щирим.

Про загиблих друзів писати вкрай важко. Майже неможливо. Тому що у таких текстах кожне слово - це не лише пам'ять, посвята і відповідальність, але й пекучий крик серця...

І моє серце плаче і кричить не лише від болючої втрати, а від розуміння того, наскільки вона непоправна. І та незлічима кількість людей, яка прийшла висловити свою останню шану Другові Андрію, наводить на думку, що вся пасіонарна частина нашого суспільства, прокинувшись від смертоносних львівських пострілів, в короткий час дійшла до усвідомлення непоправності цієї втрати. А з висоти часу вона виявилась ще у стократ більшою і глибшою!

Андрій Парубій був одним із не багатьох, хто не лише стояв біля витоків відродження новітньої самостійної Української держави, а й тих унікальних і поодиноких, хто все своє життя, невпинно і жертвовано, працював над її розвитком та поступом, конструював і моделював її майбутнє, проектуючи його своїми щоденними рішеннями і діями. Він жив Україною на усіх відтинках своєї громадсько-політичної діяльності: плекаючи молодіжний рух, очолюючи колони захисників Майдану, протидіючи московській агентурі, борючись за мову, розбудову війська, збереження та утвердження держави.

Свого часу, я часто порівнював його із п. Іваном Гавдиною, вбачаючи надзвичайно багато спільного у їхніх постатях, але ніколи не міг подумати, що аж настільки спільного... Адже саме 30 серпня, як і 22 роки тому, Андрія Парубія, як і Івана Гавдиду, вбила потвора і цинічна москва. Вона не змогла їх зламати, купити чи залякати, тому залишався єдиний варіант - вбити...

Андрій Парубій, як і п. Іван, поліг не на фронтівій лінії зіткнення, а на полі невидимого бою, про існування якого він добре знав з юних літ, добровільно зголосившись взяти участь у цьому бою на боці Правди, Світла і Добра.

Здобудеш Українську державу, або згинеш у боротьбі за неї - це не просто точка Декалогу, це - приречення і спосіб життя та боротьби. Андрій Парубій здобув і згинув як борець і новітній символ свободи!

Олег ВІТВИЦЬКИЙ

Свобода

Головний редактор Тарас Савчук

Відповідальний секретар Віктор Уніят
Літературний редактор Наталія Гавришко
Редактор відділу Галина Вандзеляк
Бухгалтерія Галина П'яківська
Рекламний відділ Оксана Волошина

Індекс видання: 40184.

Е-mail редакції: reklama-svoboda@ukr.net, svoboda-te@ukr.net. Сайт: svoboda.te.ua

Віддруковано: ТОВ «Поділля-Тер», м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37, (067) 932-18-51, сайт www.a-print.com.ua. Замовлення № 1205. Тижневий тираж 9202

Висловлювані авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Оригінали не рецензуються. Лістування з читачами - лише на сторінках газети. Матеріали під рубрикою «Політична трибуна» надруковані на правах реклами. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Газета виходить з жовтня 1990 року

Ідентифікатор в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R30-02865

Рішення Нацради України з питань телебачення і радіомовлення №571 від 29.02.2024 р.

46008, м. Тернопіль, вул. Торговиця, 11, ТОВ «Редакція газети «Свобода».
р/р UA863003350000000026000624332 в АТ «Райффайзен Банк» м.Київ, МФО 300335, код 21157527

Журналісти: тел. 0 (352) 23-55-02
Реклама: тел. 0 (68) 932-29-05

І «Серце повстало», і «Вечорниці»

Що цікавого запропонує Тернопільська обласна філармонія в новому концертному сезоні

Тернопільська обласна філармонія розпочинає 7 вересня свій концертний сезон. І буде він уже 86-й. Запропонує, за словами директора філармонії, народного артиста України Ярослава Лемішки, цілий калейдоскоп цікавих за жанрами, спрямуванням і змістом програм, проєктів, імпрез: від концертів - до музики, від хорових виступів - до оновлення в оперній редакції класичної постановки, від народних та авторських пісень - до танцювальної іскрометності, від музичної афірмації - до зустрічей у музично-літературному салоні... Глядачам варто стежити за афішею й відвідувати філармонійні заходи, аби поринути у світ прекрасного й захопливого.

Відкриває ж філармонія новий сезон "Музикою великого екрана". Програму підготував академічний симфонічний оркестр. Головний диригент цього колективу, народний артист України Мирослав Кріль каже, що це буде вечір насолоди виконання музичних творів з культових кінофільмів, вечір позитиву, почуттів, душевних поривань. Передусім прозвучить "Гуцульський триптих" видатного українського композитора, Героя України Мирослава Скорика, який прикрасив музично легендарний фільм Сергія Параджанова "Тіні забутих предків". У програмі ж, звісно, будуть музичні номери з голлівудських стрічок, які вже давно дуже полюбилися й українському глядачеві. Зокрема, оркестр виконає

участь у бойових діях на Донеччині й донині служить у війську. Принагідно зауважу, що, крім Тернополя, Сергій Лихоманенко виступить ще й у Хмельницькому.

Тим часом у нашій філармонії на глядача чекатимуть дві, я б сказав, грандіозні прем'єри. До їх творення має стосунок художній керівник цієї концертної організації Андрій Аркуша. Треба сказати, що на цій посаді пан Андрій працює порівняно недавно, але вже зумів внести новий струм у творче життя філармонії. Зокрема, як знаємо, вдавсь до втілення такої музично-сценічної вистави як музики. Торік поставив романтично-трагедійну "Панну Францішку", яку, до слова, можна буде ще не раз переглянути й цього сезону. Зараз розпочато роботу над новим музиклом "Серце повстало", який розповідь про добу Української повстанської армії та де звучатимуть повстанські пісні. Основою постановки стане історія, що має безпосередній стосунок до Андрієвої родини. Рідним братом його прабабусі був районний референт Служби безпеки УПА, референт СБ ОУН Роман Дячун. 7 червня 1950 року повстанець, аби не здатися емебістам, які оточили крівку, де він переховувався, застрілює. Андрій Аркуша каже, що вишиванка, в яку був одягнений в останні хвилини свого життя Герой-упівець, нині зберігається в краєзнавчому музеї, світліну Романа Дячуна виставлено в Тернопільському історико-меморіальному музеї політичних в'язнів.

Сум, надія, віра, любов та щастиве майбутнє - ці філософські субстанції визначають і ще одну значиму роботу, яку філармонія запропонує впродовж нового сезону. Мовлю про виконання відомого твору валлійського композитора Карла Дженкінса "Stabat Mater". Йдеться про час, коли стояла Матір Божя у скорботі, стражданнях перед своїм Сином, розп'ятим на хресті. "Мене зацікавив цей твір нестандарт-

ністю, - ділиться думками Андрій Аркуша. - Сама тематика дуже актуальна. Нині, у час повномасштабної війни, теж багато страждань переживають українці. На це хочу звернути увагу". Твір звучить різними мовами - грецькою, англійською, на івриті. Є номер, де одночасно співаєтьс трьома мовами. Знаємо, що автор у "Stabat Mater" західну оркестрову та хорову музику поєднав з автентичними народними інструментами Близького Сходу. Поцікавився в Андрія Аркуші, які він використовуватиме музичні інструменти для втілення цього проєкту як диригент симфонічного оркестру. "В партитурі автор дає вибір. Якщо немає автентичних інструментів, є можливість замінити. Скажімо, замість дудки можна використати чи флейту, чи гобой, - твердить пан Андрій. - Я шукатиму автентичні інструменти, щоб зробити виконання твору якнайбільше колоритним та оригінальним". Додам, що, крім симфонічного оркестру під орудою Андрія Аркуші, у виконанні "Stabat Mater" зайнятий також академічний камерний хор "Бревіс". До слова, цей хоровий колектив у новому сезоні представить й естрадну програму "У сяйві голосів".

Хор і камерний склад симфонічного оркестру репрезентуватимуть Різдвяної пори музичну картину "Вечорниці" Петра Ніщинського. У цей час у філармонії відбудеться також два концерти "Новорічної імпрези".

Упродовж сезону організують і "Вечір романсів при свічках", запрошуватимуть до музично-літературного салону "Віс-на-віс". Уже 24 вересня в концертному виконанні постане "Наталка Полтавка". Головний диригент, народний артист України Мирослав Кріль стверджує, що це буде оновлене дійство. Тепер музичні номери відомої української п'єси прозвучать в оперній, а не театральній редакції.

Певна річ, що в репертуарі філармонійного нового сезону будуть і проєкти, що вже полюбилися тернополянам. Кажу не лише про музикл "Панна Францішка", а й про вокальний цикл Франца Шуберта "Прекрасна мельніквіна", моновидаву "Шевченкіада", в якій твори Великого Кобзаря читає актор і співак Андрій Оленін.

Так коротко розповів про деякі творчі плани обласної філармонії в новому, 86-у, концертному сезоні. Готуватися побачити ці дійства, відчутти їх душею й щирістю, подякувати творцям бурхливими оплесками.

Микола ШОТ

На світлинах:
Ярослав Лемішка, директор Тернопільської обласної філармонії, професор, народний артист України;
Андрій Оленін, актор, співак;
Мирослав Кріль, головний диригент філармонії, професор, народний артист України.
Світлина автора

У Копичинцях зустрічали Віктора Морозова

На День Державного прапора України у Копичинцях відбувся незабутній вечір із легендарним українським музикантом і перекладачем Віктором Морозовим. Творча зустріч, яку модерувала відома письменниця та видавчиня Мар'яна Савка, зібрала шанувальників творчості артиста, чий пісні та переклади стали частиною культурного спадку України.

реживав перші виступи й навіть перші невдачі", - з усмішкою розповів музикант. Він пригадав кумедний випадок із виступу в місцевому

будинку культури, коли через різницю в тональності замість співу "видав півників", що викликало сміх у залі.

Під час концерту Віктор Морозов виконав свої культові пісні, які знайомі кільком поколінням, - від композицій гуртів "Смерічка" й "Арніка" до творів на вірші сучасних українських поетів. Він також розкрив історію назви гурту "Арніка": "Ми їхали на конкурс і шукали назву. Арніка - це гірська квітка Карпат із цілющими властивостями, і вона починається на "А", що обіцяло нам перші місця".

Мар'яна Савка поділилася особистими спогадами про знайомство з Морозовим у Копичинцях багато

Морозова

років тому, коли до міста приїздив театр-кабаре "Не журись!". "Віктор - не лише талановитий музикант, а й один із найкращих перекладачів України. Його роботи відкрили нам світові бестселери, а пісні стали саундтреком нашого життя", - зазначила вона.

Після виступу Віктор Морозов підписував книжки зі своїми перекладами, зокрема серію про Гаррі Поттера та твори Ернеста Гемінґвея, спілкуючись із шанувальниками. Захід став справжнім святом музики, слова та єднання, адже, за словами Мар'яни Савки, творчість Морозова, як і її батька Ореста Савки, несе тепло й любов до людей.

Нагадаємо, Віктор Морозов - український співак, композитор, перекладач. Член Українського ПЕН. Відомий як перекладач серії книг про Гаррі Поттера та романів Ернеста Гемінґвея. Засновник перших українських рок-гуртів Quo vadis та "Арніка". Один із засновників театру-кабаре "Не журись!". Соліст гурту "Смерічка", а також проєкту "Четвертий кут" (з яким записав два компакт-диски пісень Костя Москальця) і батярського гурту "Батяр-Бенд Галичина". Усього дискографія Віктора Морозова налічує понад 20 музичних альбомів.

За матеріалами Суспільного.

Літературна спільнота

святкувала ювілей

Історія Тернопільського обласного літературного об'єднання розпочалася 29 серпня 1950 р. при редакції газети "Вільне життя". Коротким екскурсом в історію творчої спільноти нашого краю розпочав святкове засідання її багаторічний очільник Зіновій Кіпібіда. До речі, саме він потратив кілька днів невтомної праці, аби спеціально до 75-річного ювілею прикрасити стіни світлиці письменницької спілки великим фотоколлажем. Формат святкового засідання (до речі, велелюдного) теж трохи відрізнявся від звичного. У першій частині старожили (і не лише вони) змогли поділитися своїми спогадами та згадати найяскравіші моменти із засідань, які давно вже стали історією літературного Тернополя. Пом'янули також тих, кого з нами вже немає.

Олег Герман, науковець, письменник, художник, теперішній заступник голови ТОО НСПУ, виступив із патрістичною промовою про важливість українського слова у боротьбі української нації за власну самобутність та незалежність держави. Кожен з нас повинен леліяти, шанувати українське слово, дарувати його нашим дітям. Наша свята мета - Україна.

Своїми спогадами поділилися Омелян Мацьопа, Орест Чоловічок, Валерій Дідух та Ніна Фіалко, яка також загадково натякнула про те, що у видавничстві вже готують до друку кілька її нових книжок.

Від імені чортківчан обласну літературну спільноту привітав організатор та очільник районного літературного об'єднання "Сонячне гроно" Ярослав Дзісяк.

Не обійшлося без подяк і нагород. Подяки та

грамоти від обласного літоб'єднання заслужили: Василина Вовчанська, Тетяна Дігай, Марія Назар, Богдан Вилушак, Ярослав Дзісяк, Валентина Судомо, Олександра Кара, Анна Віталія-Палій, Ольга Іонова-Тимочко, Дарія Чубата й автор цих рядків, а також заочно: Марія Тройчак, Володимир Демчишин, Ольга Атаманчук, Галина Шулім, Богдан Манюк, Любов Малешко.

Цьогоріч обласну молодіжну літературну премію ім. С.Будного отримала молода письменниця Юліана Нестерович за історичний роман "Казка про червоного змія", який має широкий резонанс та позитивні відгуки серед критиків та читачів. Нагороду вручила голова обласної організації НСПУ Валентина Семеняк.

Ще одну нагороду - диплом лауреата конкурсу "Коронація слова" у номінації "пісенна поезія" на засіданні отримав Омелян Мацьопа за вірш "Оревуар". До речі, це вже його третя подібна відзнака. Від організаторів конкурсу її передав очільник обласного літоб'єднання.

Ювілейне засідання також виявилось щедрим на літературні презентації.

Олександра Колодичук-Савчук представила книгу про свого батька "З надій, любові й журби. Життєпис та словосип Васили Савчука", один з примірників якої передала у спільноту книгозбірню.

Марія Назар принесла дві свої нові книжки: "Світловиміри чину" (присвячену світоку української літератури Богдану Лепкому) та "Живий серед живих" (до сторіччя нашого видатного земляка Петра Тимочка).

Чортківчанка Анастасія Триш ділилася художнім словом зі своєю новою поетичною збіркою "Барвограні слова". Галина Галан презентувала збірку ронделів "Присмак мигдалю". Юрій Заяць розважав слухачів гуморесками із збірки "Свинка під ялинку", яка нещодавно вийшла з друку.

У "вільній частині" ділилися своїми думками та читали власні твори Володимир Маціккур, Анна Данилюк, Тарас Бурак, Ольга Грат, Дарія Чубата, Івана Гриців, Світлана Нестерович, Омелян Мацьопа, Володимир Бойко, Тетяна Дігай, Казимир Ярема. Військовослужбовець Зоя Головатюк читала власні спогади про загиблих героїв.

А вже традиційну крапку (цього разу - ювілейну) своїми влучними сентенціями поставив Богдан Вилушак.

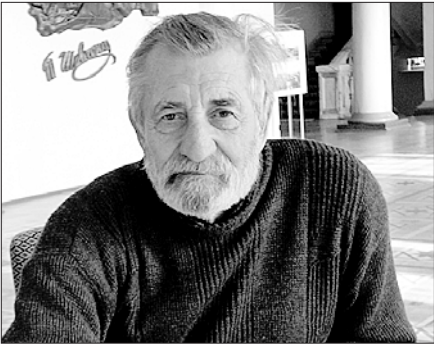
Наступне засідання літоб'єднання Зіновій Кіпібіда анонсував на останню неділю вересня. Хоча воно й не буде святковим, проте, як завжди, цікавим та пізнавальним - без сумнівів.

Тарас КОМАРИНСЬКИЙ

Незабутні

Пасіонарій духу, герольд творчої праці

■ 90-річчя від дня народження сценографа, скульптора, живописця, заслуженого діяча мистецтв України, лавреата обласної премії ім. Михайла Бойчуна відзначаємо у вересні. Саме цього осіннього місяця 26 числа 1935 року у селі Ходаки (нині Шумська міська громада) він уперше побачив сонячне світло. Відлетів же у вічність навесні у другий день Великдня - 16 квітня 2012 року.

бет гноблення їх 1945 року звільнили американські солдати.

"Життя своє прожив, як народ мій. Ніщо мене не минуло. Але не нарікаю й не шкодую", - так він мовив колись мені коротко про себе з висоти власних прожитих літ. Батько в Казимира Сікорського за національністю був поляк, мати - українка. Военні роки завдали душі мало Казика аж надто багато страждань і трагедій. З канонадами родина Сікорських переселилася на Хмельниччину в тодішній Ізяславський район. 23 лютого 1944 року на його очах фашисти вбили тата, бабусю та дідуся. Мати встигла схопити сина й прикрити. Удвох залишилися живими. Та не минули гітлерівського концтабору. В Баварію їх доправили. Щоправда, малолітні в'язні перебували тут з матерями. Це хоч якось полегшувало хлопчиків нестерпність умов. З ла-

Після фашистського табору мати й син повернулися знову на Хмельниччину, до села, де їх найрідніші впа-ли навечно від куль гітлерівців. Та не змогли надовго залишитися тут, над-то ятрила серця трагедія. Тож пода-лися в дорогу. Прибули до Шумсь-ка, де їх прихистила у своєму невеличкому помешканні сім'я Стихальсь-ких. Згодом мати стала завідувати районною бібліотекою. У місцевому будинку культури облаштували для Сікорських і кімнату для проживан-ня. Через рік матір обрали головою Шумської селищної ради. На цій по-саді вона пропрацювала аж до сере-дини шістдесятих. Казимир же на-вчався в місцевій школі.

Скільки себе пам'ятав пан Казимир, стільки прагнув малювати. Дуже вже хотілося малому Казикові намалюва-ти буйногривого коня. Голову зобра-зив, а далі розгубився, не знав, як

втілити свій художній задум. Батько чомусь не допоміг, навпаки, наказав, аби часом син не взяв його червоно-синього олівця. Може, тато само у та-кий спосіб хотів, щоб його кровинка вчилася самостійності. Тому Казимир зумів впоратися з творчою роботою - кінь з'явився таки на аркуші паперу.

З того часу Казимир Броніславо-вич завжди був у пошуку. Життєво-му, творчому. В юності ледь не став професійним військовим, навіть всту-пив уже до танкового училища. Проте швидко збагнув, що це не його покликання. На щастя, тоді саме ско-рочували чисельність армії, написав рапорт. Натомість став вчителем ма-лювання та креслення в рідній школі. Збагнув: цього йому замало, треба вчитися. Згодом став студентом Львівського інституту вжиткового та декоративного мистецтва ім. Івана Труша. Відтак дипломований фахі-вець отримав скерування до украї-нської столиці, де працював у "Київ-торгреклами". Та хвороба матері спо-нукала повернутися додому. "Аж ніяк не міг залишити маму наодинці з підступною хворобою, - ділився зі мною колись своїми думками Кази-мир Броніславович. - Адже вона вве-регла мене від ворожої кулі, боро-нила у фашистському концтаборі, вела по життю". Тож влаштувався до Шумського будинку культури, де був народний театр. Створював декорації до швидк, писав афіші.

Попри трагедії, невлаштованість, доля все-таки була прихильною до Казимира Сікорського. Вона пода-рувала йому й театр. Власне, улюб-лену роботу. Понад тридцять років він працював в Тернопільському дра-матичному академічному театрі імені Тараса Шевченка. Відомий режисер, лавреат Шевченківської премії Федір Стригун так написав про Сікорсько-го: "Перше, що характеризує твор-ця, це його чесність у житті та в мистецтві. Відчуття простору й фак-тури, символічне та образне розум-іння того чи іншого драматичного твору дає йому точно вирішувати на сцені місце дії й атмосферу, харак-тер і філософію задуму майбутньої вистави. Вміння відсікати все зайве, не загромождувати сцену дрібними деталями завжди допомагає Кази-мирові Сікорському викристалізу-вати режисерський задум".

До багатьох вистав доклав власний мистецький талант Казимир Броні-славович. Кожна з них вимагала не лише великої праці, мислення, а й знань історичних, літературних, ху-дожних. "Завжди хочеться знайти певний образ, - казав він мені в од-ному з інтерв'ю, - передати атмо-сферу часу, що відбиває п'єса. Праг-ну дізнатися, чим дихав сам автор, його епоха. Звісно ж, дослухаюся й до ідей режисера-постановника". Сценографію Казимир Сікорський робив не лише для театру, в якому

працював. Зокрема, в Національний опері він оформлював постановку музично-драматичного твору Б. Ля-тошинського "Золотий обруч" за по-вістю І. Франка "Захар Беркут". На цій же київській сцені творив деко-рації до опери К. Вахнянина "Купа-ло". Три сценографії підготував і для Волинського драмтеатру: спочатку це була "Майська ніч" М. Гоголя, відтак - "Тригрошова опера" Б. Брехта, "Безталанна" І Карпенка-Карого. Дві вистави оформив також й у Слівенсь-кому драмтеатрі (Болгарія).

Казимир Сікорський був не лише сценографом, а ще й талановитим скульптором, живописцем. У скульп-турі його приваблювали справжні особистості. Мистецтвознавці ж за-значають, що ці твори Казимира Бро-ніславовича - не просто констатація якоїсь конкретної людини, це дух, який автор відчув від розуміння сут-ності цієї особи. Він утілює у скульп-турі образи-портрети, зокрема, сла-ветного Леонардо да Вінчі, українсь-кого короля Данила Галицького, ре-жисера й актора Павла Загребель-ного, тернопільського поета Бориса Демківа та інших. Героїзм, лицарство, материнську любов і бентегу, думи генія й пророка зумів Сікорський та-лановито відтворити також у пам'я-никах, що стоять в Тернополі, Гуса-тині та Шумську. Разом зі скульпто-ром В. Садовником подарував облас-ному центрові монумент "Материнсь-кий поклик". У парку Національного відродження в Тернополі постав "Сокіл" - меморіал загиблим воїнам "афганцям". Козацький ватажок Се-верин Наливайко завдяки йому піднявся в міді на п'єдестал у Гуса-тині. Для рідного Шумська створив

пам'ятник Тарасові Шевченку. Якщо до скульптури, як визнавався Казимир Сікорський, його тягнуло наче підсвідомо, в цьому виді обра-зотворчого мистецтва вабила взаємо-дія форми та простору, об'ємів та їх пластичного вираження, то живопис для митця був роздумом на теми моралі, історії та сьогодення. З дієпи-су України чи не найбільше захоп-лювався добою Київської Русі та Козащини. Вражають проникливістю, глибиною осмислення, насиченістю подій, драматизмом, зокрема, трип-тих "Володимир Великий", цикли "Монгольська навала" та "Минувши-на України", картини "За покликом предків", "Тарас Бульба". Коні з ди-тинства митець втілює у своїй роботі "Передчуття". А поїздка до Києва (власне, один життєвий штрих) спо-нукала до написання полотна "Під знаком Овна", що символізує безза-хисність і водночас благочестя. Тоді в одному зі столичних підземних пе-реходів пан Казимир побачив стару жінку з іконою. Вразило, що ніхто не глянув на неї, нікому вона не була потрібна. Так і намалював її саму на цілому світі, загублену.

"Здійнявся своїм мистецтвом аж до ясних зір - сценограф, скульптор, вчитель, майстер Казимир", - так сво-го часу поетично висловився про Казимира Сікорського головний ре-жисер Тернопільського драмтеатру ім. Т. Шевченка, народний артист Ук-раїни Олег Мосійчук. Узагалі колеги називали Казимира Броніславовича пасіонарієм духу, герольдом творчої праці, батьком, побратимом. Краще, мабуть, і не сказати. Таким його зна-ли, таким і пам'ятають.

Микола ШОТ

Різдво Пресвятої Богородиці та Тернопільщина

Закінчення. Початок на 1 стор.

Дівчата, які хотіли вийти заміж, на Другу Пречисту ворожили на судженого і вірили в прикмету: вмиєшся до світанку - до кінця року заміж вийдеш. І в те, що з ким бу-деш в цей день цілуватися - з тим все життя проживеш. На Другу Пре-чисту намагалися позбутися від ста-рого одягу, вважаючи, що після цього свята починається новий пе-ріод в житті.

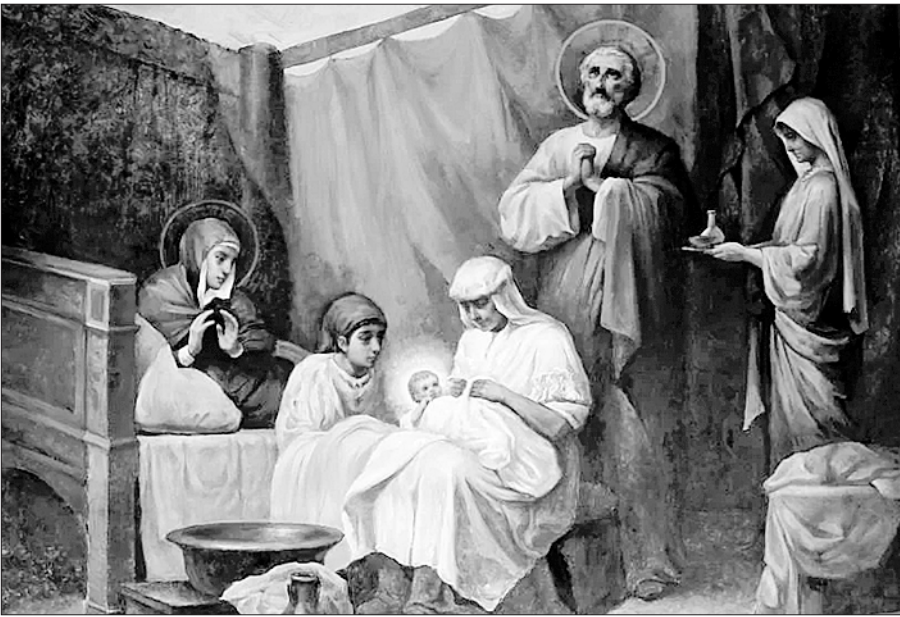
Вважалося, що зібрані між Пер-шою і Другою Пречистими приво-ротні трави мали особливу влас-тивість привертати хлопця до дівчи-ни (чоловіка до жінки) і навпаки.

Атеїсти найбільше зруйнували фігур Пресвятої Богородиці

Пресвята Богородиця була найбільш пошанована у нашому краї. Тому за часів комуністичної влади атеїсти найбільше знищили фігур Божої Матері. Вони нищили її церкви, названі на її честь. Так, жителів с. Антонівці, що на Шум-щині, органи радянської влади ви-вели в 1952 р. ліквідували сільську раду, а дерев'яну церкву Різдва Пресвятої Богородиці, яка була збу-дована у 1795 р., підступно спали-ли в 1978 році.

У с. Зелена на Бучаччині є церк-ва Різдва Пресвятої Богородиці (1867 р., дерев'яна, згоріла; 1886 р., кам'яна, розвалена у 1980-х рр., відновлена 1990 р.).

У Вишнівчику на Теревовлянщині церква під час німецько-радянської війни зазнала незначних ушкоджен-ь, але радянська влада видала рішен-ня розібрати церкву і з того камен-ю побудувати в с. Котузів стайні для худоби. Нині тут є церква Різдва Пресвятої Богородиці, яку у 1992 р. громада села переобладнала з кос-

тьолоу (1871 р.). У храмі є Вишнів-чицька чудотворна ікона.

Храми-іменники та відпусти

У багатьох населених пунктах на-шого краю цього дня святкувати-муть храмовий празник. Справді, церкви, названі на честь Різдва Пре-святої Богородиці, - унікальні. Так, в Улашківцях на Чортківщині є церк-ва Різдва Божої Матері (1866 р.; монастирський храм в Улашківській обителі має з 2008 р. статус Папсь-кої базилики - духовно споріднений з Папською базилікою Святої Марії Більшої в Римі. Тут зберігаються дві чудотворні ікони: Божої Матері та Претечі Івана Хрестителя, а також його мощі, частина Чесного і Жи-вотворящого Хреста Господнього).

Монастир і парафія мають статус відпустового місця. Є монастир Різдва Пресвятої Богородиці і в Тернополі (1994 р., францисканців

східного обряду).

У Товківцях на Борщівщині у 1724 р. збудовано дерев'яну церкву св. Архістратига Михаїла, яку освяти-ли у 1727 році. Отці Василіяни пе-ренесли у храм ікону Пресвятої Богородиці, яка є тут і донині, вва-жається чудотворною. Саме на її честь у Товківцях щороку відбу-вається відпуст Співстраждання Пресвятої Богородиці на десяту п'ятницю, затверджений у Римі. Сьогодні на місці дерев'яного хра-му збудовано мурований храм Різдва Пресвятої Богородиці. Відпуст у Товківцях затверджено як епархіальний, тут щороку на Різдво Богородиці відбуваються відпусти до Товковецької чудотворної ікони Пресвятої Богородиці.

Нині одними із найстаріших є церк-ви у с. Соснів на Теревовлянщині, храм споруджено ще у 1628 році, у с. Сураж на Шумщині, храм спорудили у 1730 р., на Лановеччині: Борщівці - 1753 р., Ванжулові - 1750 рік.

«Мандруючі» і храми із цілющими джерелами

У Сміківцях є церква Різдва Пре-чистої Богородиці (1894 р., кам'я-на; добудована 1915 р.) з одноїмен-ною каплицю поблизу джерела - гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення (2004 р.). Звідки беруть воду тисячі тернополян. Храм Різдва Пресвятої Богородиці, яко-му уже понад 120 років, з капли-цею та джерелом є також і у с. Ступ-ки Тернопільського району.

У селі Чорнокінецька Воля, що на Чортківщині, стару дерев'яну церк-ву у 1763 р. перевезли із містечка Скала-Подільська, у 1928 р. храм добудували. У 2004 р. збудували та освятили новий кам'яний храм.

У с. Гуштин на Борщівщині церкву спорудили з дерев'яних карпатських колод. У 1929 р. її закупили в розбі-раному вигляді у Закарпатті і майже 2 роки перевозили підводами. У 1934 р. храм освятили. 1988-1989 рр. церк-ву з обох боків добудували. У 2000 р. храм реставрували після пожежі. 2014 р. завершили будівництво нової мурованої церкви.

У с. Синьків була дерев'яна церк-ва Різдва Пресвятої Богородиці (так звана "Селянська"; 18 ст., віднове-на 1882 р.; знищили комуністи у 1970-х рр.; її, за легендою, принес-ла вода під час повені Дністра). Нині у селі є церква Перенесення Мошей св. Миколая (1883 р., кам'яна).

У с. Мишківці на Збаражчині є церква Різдва Пресвятої Богородиці (1905 р., дерев'яна; придбана і пе-ревезена із с. Залісці). У с. Сиро-вари на Зборівщині є церква Різдва Пресвятої Богородиці (1888 р., пе-ренесена зі с. Яцківці; добудована 1996 р.).

Існує багато легенд, переказів, як Богородиця захистила від ворогів українські міста і села. Вона є втіхою для нездолених, розрадою для зап-лаканих матерів і натхненням для тих, хто бореться за правду.

Тож хай Богородиця оберігає ваш дім та всю нашу країну, захищаю-чи мирне небо, оберігаючи наших воїнів та всіх українців!

Ігор ЦЕНЬКАЛО:

«Моя батарея - одна з найкращих на фронті»

Ігор народився в мальовничому селі Юстинівка, що на Тернопільщині. Після закінчення шко-ли покинув батьківську хату в пошуках кращої долі. Заробляв на хліб важкою працею. У вільний від роботи час любив грати у футбол, волейбол.

Ігор має золоті руки. Цим він вдався у свого батька Романа, який може ви-конати будь-якої складності технічну роботу. Рік за роком Ігор працював, складав плани на життя, але їх розру-шили московські окупанти...

- Я не вірю що буде повномасштаб-не московське вторгнення, адже 21 століття на дворі. Проте розумів, що американська розвідка не просто так називає певні дати і кількість російсь-ких окупантів біля наших кордонів. Пригадую, що в 2012 році побачив карту України, яку надрукували мо-сковити. Там наша країна була поділе-на на так звані "губернії". Тобто, вже тоді вони готувалися до нападу. Але ми не звертали увагу на все це, - роз-повідає Ігор.

22 лютого 2024 року Ігор був в Ірпіні. Його розбудила стрілянина неподалік однієї з військових частин. Він ввімкнув телевизор і розумів, що почалося страшно. Далі були кілометрові черги і намагання доїхати на Житомирщину, де на той момент він проживав. Хоча саме в ті хвилини до Ігоря прийшло усвідом-лення - потрібно щось робити для за-хисту України.

- Я ще після 2014 року розумів, що треба ставати до бою, але не міг по-кинути свою дівчину, теперішню дру-жину, яку щиро кохаю. Вона важко хворіла і потрібно було бути поряд. Проте в перші дні повномасштабного московського вторгнення я вже був у військоматі.

Початок його бойового шляху був не-простим. Він хотів служити в 95-й бри-гаді ЗСУ, але через високий артеріаль-ний тиск його не взяли в підрозділ. Пев-ний період хлопець допомагав нашим військовим на Житомирщині, а через деякий час все ж мобілізувався і став частиною 55-ї бригади ЗСУ. Більше року Ігор перебував на фронті без відпустки. Було важко морально, адже вдома че-кала його кохана дружина.

- Я не раз пояснював своїй дружині, чому ми мусимо воювати. Московські окупанти з допомогою бомб, ракет крок за кроком стирають з лиця землі вулиці, села, містечка. Таким чином вони просуваються далі. Що буде, якщо покинути фронт мені чи моїм по-братимом? Що буде з тими селами і містами в тилу, де люди чекають на наш захист?

Після 2023 року Ігор почав усвідом-лювати, що війна надовго. Він про-їжджав через села, які були знищені московським агресором, і розумів, що просто так вороги не відступлять. В такі моменти він згадував дитинство, своїх друзів, які теж пішли воювати проти оку-пантів. Спогади про минуле надавали сил. До речі, в 2023 році Ігор отримав нагороду - "Золотий хрест". Це була його перша відзнака за службу. Час від часу його засмучували розмови простих українців, що, мовляв, хлопці воюють за гроші. Ігор з друзями лише не усім-

хався після цих пілток. Адже в мирно-му житті вони заробляли доволі непо-гані гроші, яких вистачало на мандрі-вки, відпочинок. На фронт більшість з них пішли, щоб зупинити і знищувати ворога, який загрожував всій ук-раїнській нації. І точно, що ніхто з них не думав про гроші.

Весь цей час Ігор перебував на різних напрямках фронту і виконував різну роботу: РЕБ, водій, забезпечення підрозділів боеприпасами та ін. Більше як пів року тому він почав воювати в підрозділі, який знищує ворога з до-помогою дронів. Варто зазначити, що його 55-та бригада є лідером серед украї-нських підрозділів, які з допомогою різних видів зброї та дронів знищують московських окупантів. Там воєно ба-гато молодих хлопців, які підписують кон-тракти і мають велике бажання зроби-ти так, щоб навіть слід московського агресора зник з нашої землі. Команду-вання 55-ї бригади іде назустріч своїм бійцям. Відповідно в них найменше втрат, проте коефіцієнт вбитих ворогів надзвичайно високий. Були місяці, де підрозділ в якому на даний момент зна-ходиться Ігор, знищували по 600-700 московських окупантів на місяць.

- Багато днів з моєї батареї з до-помогою дронів знищили в середньо-му по сто-двісті окупантів. Є такі, хто ліквідував більше, як п'ятсот ворогів. Вони круті, вони вмотивовані і я ра-дий, що є частиною цього колективу. Попередні роки Ігор виконував зав-дання трохи віддалено від лінії фрон-ту. Зате тепер відстань до ворогів може сягати всього кілька сотень метрів. Я вже згадував вище, що Ігор має зо-лоті руки. Дрони теж не стали про-блемою для нього, які він опанував за місяць роботи. І після цього Ігор відкрив своє особисте полювання на московських окупантів. Різне буває на теперішніх бойових дорогах: контузії, розбиті фру-дронами автомобілі, зни-щене обладнання. Ігор навіть має свій список ліквідованих і поранених оку-пантів. Він уже давно перейшов за кілька десятків.

- Я дуже задоволений своїм підроз-ділом. Моя батарея - одна з найкра-щих на фронті. Хлопці всі заряджені на боротьбу. Кожну мить думають так, щоб побільше знищити ворогів. Це мене реально стимулює і надихає, - підсумовує Ігор.

Ось така наша сьогоднішня історія про українського воїна Ігоря Ценькала, бійця 55-ої бригади ЗСУ.

Михайло УХМАН

Життєва драма і вірш

У Мерефії поблизу Харкова на початку липня сталася трагічна подія за участю жінки, що переслідувала буса із сином, якого примусово мобілізували. Жінка вче-пилася за передню частину буса, намагаючись зава-дити його вїзду. Водій повільно їхав назад і не реагував на людину. Коли авто збільшило швидкість, жінка перемістилася і впала на землю, однак бус продовжив рух. Вона підвела та наздогнала авто. Тоді з нього вийшов чоловік і силою відтягнув жінку. Коли бус від'їхав, вона у відчай заводала на всю вулицю і знепритомніла. До неї підбігли небайдужі пере-хожі та почали надавати першу домедичну допомогу.

Мама померла в кареті "швидкої допомоги"...

Із повідомлення у ЗМІ

Похоронка прийшла на матір...

(Написано з відчаю)

Похоронка прийшла на матір, Хоч вона й не була на війні. Ще зранку стелила скатерть - На кухні сина чекала, а може, синів? Тільки мама одну годувала дитину. З цієї дитини та й виріс син. Мама не ждала лихого дитини, Бо знала: син буде потрібен усім. Не знала, щоправда: візьмуть на вулиці. Ось так непомітно підкотить бус... Ти, мамо, ще раз до сина притулишся. Не зможеш віддати? Ні, мамо, мус! Хочеш-не-хочеш, ділися героєм. Чекають його там, де фронт. Буде він жити щоденним боем, Будуть медалі йому чи гроб... Висока мета - захищати Вітчизну. І це розуміють усі. Мамі лиш що: проститися з сином? Тут мамі поради давати не смій! Ангел загляне у душу матері: Що в ній там коїться, що болить, Як поведеться вона поза хатою, Що скаже в цю передсмертну мить?

Мама благала: "Вас не боліло!..." Так починалася драма... Дверці зачинилися й з кабіни несміле: "Чекайте, я маю повернутися, мамо!..." Боролися нерівні жіночі сили... Як скелі - цей бус, мобілізація... Та хто, як не мама, врятує сина, Для неї закони не мають значення... Крики нелюдські проріжуть околицю... Буде сирена й карета "швидкої"... Хтось серед люду тихенько помолиться, Хто ж бо чекав розв'язки такої? Не закликаю не йти до ЗСУ, Для цього у кожного свій є мотив. А не спинала матуся буса, То я зупиню й локомотив! На маму тоді не прийде похоронка. Мама нехай зостається в строю. ...Якщо вже на полі - свіжа "воронка"... То син був там? Мама? Чи куш перію?

Михайло ІВАЩУК м. Тернопіль

Прокляття циганки

Бувальщина

Літній день розморено дихав в обличчя покупцям, що лінійно снували між прилавками Калинівського ринку, прискіпливо вибираючи товар, галасливо торгуючись із засмаглими продавцями та відганяючи думки про завтрашній понеділкові турботи.

Віка, мов метелик, порхала між рядами і нічого для себе не могла знайти. Вже й ноги втомилися, бо навіть шось босоніжки на підборах взула, в колір рожевої ситцевої сукенки у дрібні ромашки, а додому не спішила. Сама нагадувала ромашку, хоч волосся мала русяве, а очі блакитні. Їй нещодавно виповнилося вісімнадцять років. Струнка, весела, красива, вона засліплювала довірливі білозубою усмішкою та невідпукною легкістю. Проживала з мамою та бабусею в районному центрі, закінчувала економічний коледж.

Треба перейти в інші ряди, там я ще не була, - лише подумала і відчула, що хтось міцно взяв її за лікті.

Ти не сама, це є дві схожих на тебе, близьких по крові. Але уся ваша жіноча лінія проклята!

Віка озирнулася і побачила перед собою циганку років п'ятдесяти, високу, ставну, зі смольняним волоссям, перев'язаним дорогою барвистою хусткою. Одяг її теж був дорогим, яскравим, нетутешнім. Циганка була підперезана хустиною, кінці якої прикрашали монети.

Наче з фільму, - подумала Віка і відчула, що страх прокотився тілом, з голови до ніг.

Мені не треба ворожити, - ледве мовила самими вустами.

А я не ворожу. Слухай мене уважно. Прокляття було в четвер і в четвер ти зможеш його позбутися, - говорила, а наче в душу дивилася.

Віка автоматично відчинила гаманець і дістала найбільшу банкноту.

Я грошей не беру і не всім, як ти кажеш, ворожу. Я пророкую майбутнє і знаю минуле, бо я не проста циганка, я...

Вона сказала таке слово, певно циганське, що Віка його зразу ж забула.

А до тебе я підійшла, бо ти уся світишся, - сказала циганка і розтанула в натовпі. Віка ще, напевно, хвилин з десять приходила до тям. Вона так нічого і не купила. Ввечері поспішила до парку, де зустрічалася зі своїм хлопцем. Вони зустрічалися другий рік і стосунки були серйозними. Та у Віки в голові крутілися слова циганки і вона відчула, що між ними щось не так, наче нитка, що натягнута силою. Вона швидко попрощалася з Олегом, мовляв, вимушена після ринку і поспішила до бабусі, яка на літо перебралася жити на дачу, за місто. Розповіла їй про пригоду, а та сказала, щоб вона не вірила незнайомці та ще й насвари-

Раїса ОБШАРСЬКА

Написано серцем

Ностальгійне

І Як в той вечір бузки цвіли,
Як первісно нам місяць сяяв!
Ти одна така на землі,
Більш у Бога таких немає.
Я зірвав для тебе зорю,
Розігнавши уперті хмари.
Запеклося моє "люблю"
На вустах, що паїшли жаром.
Шаленіли довкіл світи,
Ми літали у них двокрило.
Як світилася щастям ти
Од короткого слова "мила".
Вже ні стежок, ані доріг,
Ні легких відчуттів двокрилля.
- Як могла ти?
- А ти як міг?..

Розгубились в бузкових хвилях.
Повертайся хоча б у сні,
Я скажу, як колись, бо знаю:
Ти одна така на землі
Й досі в Бога таких немає.

II

Як давно не бачились з тобою!
А літа, як кола по воді...
Наша осінь з сивою косяю,
Та в кохання крила молоді.
Лиш поклич, а на літа не зважу,
Прибіжжу, як в юності було,
Я до тебе, золота пропажо,
Під розквітлу вишню за село.
Знаю, очі каро сяють й досі,
Наче зорі в небі край села.
І дарма, що в чорні твої коси
Вишня цвіт свій білий заплепа.
Час неспинний. В згадки переліті
Наші стрічі, що були крильми.
Та кохання вічне, як молитва,
А в молитві будем вічні й ми.
Хоч між нами відстані далекі,
Тільки юність завше молода.
Ми вседно колись,

немов лелеки,
Прилетим до рідного гнізда.
Закружляєм в парі на сторіччя,
І не втома -

простір під крильми.
Бо кохання, як молитва, вічне,
А в молитві будем вічні й ми.
Микола БУДЛЯНСЬКИЙ

■ За вікном вирувала негода -
перішив сильний дощ. Поліна
сиділа в кріслі-началці,
серце боляче щеміло, вона
гірко плакала...

З Василем познайомилася в клубі, коли той приїхав до товариша в гості. З тих пір вони не розлучалися. До Поліни після одруження переїхав чоловік. Вірніше, на обійстя її батьків. Біля міста Полінині тато й мама збудували великий будинок своєї мрії. Ще й садок великий розвели. На десятки сотках посадили кілька сортів яблуневих дерев.

Один за одним народилися дітки - двоє синів. Опісля відійшли у завіти її батьки. Поліна з Василем стали тут повноправними господарями. Миколка й Івась швидко підростали. Поліна бухгалтером працювала, Василь шоферував на вантажному ЗІЛі.

А коли Поліні десять років до пенсії залишалося, надумала стати приватним підприємцем. Якось до них на празник навідався її троюрідний брат.

Поліно, у вас тут з Василем просто райський сад. Не набридло яблущка направо і наліво роздавати. Добро таке пропадає. У мене своя заготконтора. Василь водій, хай до мене товар привозить ще й грошей чимало заробите.

Поліна з Василем його й послушали. Перший рік у них все добре йшло. Чоловік охоче долучався до роботи. Але наступного року біда трапилася. Василеві батьки трагічно загинули. Проводка загорілася, коли вони поснули. А вранці сусіди їх мертвими виявили, вчаділи бідолашні. Саме тоді й почав благовірний пиячити. Топив горе в окопиті і нічого робити не бажав. Тепер вони часто лаялися і сперечалися. Поліна з синами-старшокласниками доглядала сад з яблукми. Жінка навіть навчилася водити автівку. Ще й на базарі почала реалізовувати плоди.

Василь тепер щоразу її підколював: - Поліно, не ганьбися. Ну, яка з тебе бізнес-вумен? Лишися того ровера, бо надірвешся. Поліна з синами-старшокласниками доглядала сад з яблукми. Жінка навіть навчилася водити автівку. Ще й на базарі почала реалізовувати плоди.

Василь тепер щоразу її підколював: - Поліно, не ганьбися. Ну, яка з тебе бізнес-вумен? Лишися того ровера, бо надірвешся.

Але справи у неї йшли на відмінно, хоч і гарувала без відпочинку. Дереву покропити, побілі-

■ Брат Миколи був на заробітках, тому він часто допомагав його дружині Людї. Це не дуже подобалося дружині Миколи - Танї. У них було двоє малих дітей і свої клопоти.

- Тетянко, я до Людї заскочу, - сказав Микола, уже вдягаючи куртку і звичним жестом поправляючи комір. - Вона каже, у неї знову кран тече на кухні, боїться, що сусідів туди заллє. Він краєм ока глянув у бік дружини. Вона сиділа на дивані, пригорнувшись до грудей молодшу доньку.

Волосся зібране абиак у пучок, під очима тіні - останні два тижні малеча не давала спати. А старший, Іванко, повзав по килимі, розбираючи машинки і гримаючи деталями конструктора.

- Скільки можна? - втомлено видихнула Тетяна.

Голос у неї не був ні злим, ні різким, просто рівним, тихим, знесиленим.

- Ти ж учора тільки в неї був. То в неї пралка зламалася, то карниз відвалився, що штори не може почитити, тепер ось кран.

- Ну, а що робити? - розвів руками Микола і, застібнувши куртку, намацав у кишені ключі. - Але ж Олег на заробітках, Людя одна з дітьми. Не чужі люди.

Він сказав це майже буденно, начебто це "не чужі" були формою реальності, обов'язковою для прийняття. І ніби саме це вже аргумент, проти якого не заперечити.

Тетяна більше нічого не сказала. Вона знала: сперечатися безглуздо. Микола міг вислухати, кивнути, а потім все одно зробити по-своєму - з доброю душею, щирим привором і впевненістю, що так треба. Не заради себе - заради інших. Завжди заради інших.

Він був таким із самого початку. Добрий, чуйний, щедрий до останньої сорочки. Коли вони тільки-но почали жити разом, Тетяна навіть захоплювалася цим: таких, здавалося, вже не залишилося. Але згодом захоплення змінилося втомою. Особливо коли з'явилася друга дитина. Коли безсонні ночі стали рутинною, коли сил на сніданок не вистачало, а зуби вдавалося почистити до обіду. Вона все частіше ловила себе на думці, що Микола робить для сім'ї брата більше, ніж для своєї власної. Щоразу, коли Олег їхав на заробітки, Людя дзвонила Миколі: "Микольцо, ти не міг би глянути до плити? Боюся, залишимося з дітьми без вечері". "Микольцо, у мене лампочка в дитячій перегороді, а сама я боюся туди лізти".

ти, гілки обрізати, врожай зібрати... Лише на синів й розраховувала.

- Та ти хоч би допоміг мені й синові, як заманеться, не просишся, - не раз дорікала йому дружина. - Хоч би дітей постидався. Всі свої кошти пропиваєш. Який приклад покажеш кровинкам?

- Як хочу так і живу. Напрацювавсь вже за своє життя. Досить, пенсія на носі.

Опісля Микола до юридичного вузу вступив, на платну форму навчання, потім на магістратуру. Поліна за все справно платила, дітей зувала, одягала. Усе б нічого. Дружина звикла, що майже все сама має робити й усі нагальні питання вирішувати. На Василя перестала сподіватися.

Не чужі...

Микола кидав все і їхав до неї. Іноді пізно ввечері, іноді у вихідний, коли Таня сподівалася, що він хоча б погуляє з дітьми, дасть їй можливість поспати годину.

- Не чужі ж, Таню, - твердив він. - Людя одна з дітьми. Уяви, як їй важко.

"Я теж одна з дітьми", - думала вона, але не казала. Бо знала, він шире хотів допомогти. А хіба можна звинувачувати людину за добре серце?

А потім настав день, коли все пішло шкереберть. Марійка, їхня молодша, занедужала. Не просто, а з високою температурою. День за днем ліки, процедури, галас ночами.

Микола допомагав, як міг, але сам ледве стояв на ногах після зміни. А грошей... Грошей шалено не вистачало. І ось тоді Тетяна й запропонувала:

- Микольцо, подзвони Олегу, попроси позичити. Ти ж їм так допомагав, він не відмовить.

Микола довго мовчав, сидячи на краю дивану. Потім все таки взяв телефон. Говорив із братом тихо, стримано. Поклав слухавку і повілю підняв очі на дружину. Погляд був порожній, навіть не ображений, розгублений.

- Не може, - сказав він, знизавши плечима. - Все на депозиті, вони з Людою збирають на житло.

Тетяна не відповіла. Витерла слюзу з щок, а в голові лунала його звична фраза: "Не чужі ж..."

Ось тільки вона все більше відчувала себе якраз чужою.

Після тієї ночі, коли вони залишилися без грошей, він став частіше бувати вдома. Сам запропонував погуляти з Іванком, сам в аптеку бігав, навіть суп одного разу зварив. Але минув тиждень, потім ще один, і все повернулося. В Людї знову "все навалилося" - то дилічка у ванній відпала, то бойлер не гріє. І Микола знову бігав до неї, як на другу роботу.

Іноді після змін навіть додому не зазірав - одразу до Людї. А потім, одного сірого і вогкого вечора, він повернувся додому не один. Діти тільки недавно заснули, майже водночас - рідкість, щоб у домі було так тихо. І раптом - скрип замка, кроки, голоси - чоловічий і жіночий. Таня вийшла в коридор і оторопіла. У дверях стояла... Людя. З заплаканим обличчям, з двома дітьми і великою сумкою. А за нею Микола, винувато-рішучий.

Яблуневий сад

вирубувати яблуньки з північного боку. Там, де дерева найбільше плодоносили.

- Василь, - благала дружина, - схаменися, бо я поліцію викличу.

Та йому було байдуже, зовсім совість втратив. Саме в цій частину саду вони колись палко обіймалися...

Опісля Поліна довго доводила, що цей садок ще її тато садив. А Василь у зяті на все готове прийшов. І вона є ФОПом, має бізнес, який лише на неї оформлений. Чоловік же брехав, що він тут, на господарці, здоров'я своє втратив, так тяжко працював. У хаті він приписаний і чесно вимагає своє та хоче на ділянці свиноферму побудувати разом з колегою - Павлом.

Дружина тільки й дивувалася - за які такі кошти Василь збирається з цим неробкою комплекс для тварин зводити?

Та коли до зали суду заявився Павло як свідок, ще й "під мухою", він почав поводитися просто нахабно. Розмахував руками і кричав, що нарешті відмістив за все Поліні, яка колись зневажила його палкі почуття. Через неї, наголошував, залишився зовсім самотнім. Але Павло таки домігся свого - розсварив її з чоловіком.

За документами хата й садок належали Поліні, перейшли їй у спадок. Тому Василью так нічого й не перепало. Але нерви й здоров'я жінці були зіпсовані. Діти перестали з ним спілкуватися...

Минув час, Поліна після цього прикрого випадку розлучилася з Василем, який залишився жити в другій половині будинку. Навіть якось до її кімнати тихо постукав.

- Вибач за все, Поліно, - говорив, зігнувши сиву голову та ховаючи очі долу, колишній. - Це все через алкоголь проклятий, з яким, даю слово, вже зав'язав. Та ще й підлий Павло почав мене налаштувати проти тебе. Наплів байки щодо свинокомплексу, повне безглуздя. Я тут молоді саджанці купив. Відновимо садок. Давай миритися і жити далі...

Оксана ВОЛОШИНА

горнувшись у край маминого фартуха.

Перші дні минули, як у тумані, а потім полегшало.

Вечорами вона довго сиділа на ганку. Марійка спала у візочку, Іванко щось креслив паличкою на землі - стежки, будиночки, машинки. Мама поряд шила, а Тетяна просто дивилася на небо і думала.

Микола зник. Ні дзвінка, ні повідомлення. Спочатку Тетяна стискала в руках телефон, перевіряючи його кожні п'ять хвилин, потім перестала...

Якось Таня пила чай на кухні, коли почувла, як на подвір'ї загавкав собака. Тетяна визирнула у вікно і застигла.

Біля воріт стояв Микола. Схудлий, зарослий, з потьмянілими очима, в яких було все - розгубленість, вина, туга. Вона вийшла на ганок, кутаючись у вовняну кофту поверх домашньої сукні.

Він не знав, як почати.

- Я... Я нерозумний. Вибач. Ти мала рацію. Ти завжди мала рацію.

Він зробив крок ближче, вона ні. Стояла, притиснувши руки до грудей, ніби тримала себе, щоб не кинутися до нього, не розплакатися, як недолуге дівчисько.

- Пробач мені, - повторив він, тихіше. - Я все зрозумів. Тільки... Запізно. І якщо треба - піду назад. Тільки вислухай.

- Що ти зрозумів? - спитала тихо.

Микола опустив голову.

- Що весь цей час я думаю, ніби для Олега і Людї ми сім'я... А я був для них просто зручним. До певного часу. Якось почув, як вона казала подрузі: "Та він ще той, цей Миколка. Все зробить, що тільки попрошу, ні слова не скаже... Від чоловіка такої допомоги я не бачу. Не від когось світу, одним словом, але мені це тільки на руку. І Тетяна його така сама, я б свого вже давно на місце поставила, а вона терпить". Мені стало просто гідко. Я стільки років вірив, що вони моя родина, рідні. А я для них був... Щось на зразок сервісу. І виявився чужим. Тільки ти була справжньою. Ти і діти...

Він підвів очі на Тетяну.

- Вибач, що надто пізно це зрозумів. Що тебе не чув. Я думаю, що правильно роблю. А сліпий був.

Тетяна дивилася на нього ще довго. Бачила у його очах не тільки втому, не тільки провини - а й ту саму щирість любові.

- Якщо ми повернемося, то з однією умовою - ніхто не буде втручатися в нашу сім'ю.

Він кивнув головою.

- Зрозумів, Тетянко. Тільки ти і наші діти...

Софія БЕРЕЗНЕВА

Незламна зв'язкова заступника Шухевича

■ Сьогодні хочу розповісти про свою маму, на народилася у селі Олесине, що на Козівщині, у 1925 році, - Куждю Теклю Томківну. 28 серпня їй би виповнилося 100 років, померла вона у 80-річному віці. На долю моєї мамини випало чимало випробувань. Найбільше вона відома тим, що була зв'язковою у Осипа Дяків-Горнового, заступника легендарного Романа Шухевича.

Польська влада та поліція робили все, щоб молодь була неграмотною, покірною владі, щоб підстаюче покоління не виховувалося в українському національному дусі. Наша родина була національно свідомою, шанувала українські традиції, брала участь в аматорських гуртках. Головою товариства "Просвіти" на той час був Василь Дяків. Під його керівництвом були поставлені п'єси: "Наталка Полтавка", "Пан писар", "Кара совісти" та інші. Не було жодної вистави, де б моя мати не зіграла хоч би одну з ролей. Маючи чудовий голос, вона брала участь у змішаному хорі, яким керував Петро Постів з Кривого. Молодь на цей час не курила, не вживала алкоголю. В селі створюється Українська військова організація, яку підпільно очолює брат мого діда - Микола. В 1938 році арештували 8 членів ОУН з нашого села, які відбували покарання у Бережанах. Так в тригох би сльозах змінювався польський окупаційний режим на більшовицький. З приходом новітніх "червоних визволителів" вся земля, коні, господарський реманент було забрано до колгоспу. Почалася важка та кривава колективізація. "Червоні визволителі" чинили безчинства та знущалися над сільським населенням. Це породжувало опір, свою честь і гідність люди захищали зброєю. Так, у 1944 і 1946 роках у нашому селі було знищено перших секретарів райкому партії Маркіна та

Конюха. Вже пізніше тернопільський поет Володимир Вихрущ написав в пам'ять про народного героя села Олесине Миколу Світового (псевдо "Славко"). В селі діяла потужна ОУН, членом якої була і моя мати. Вона була зв'язковою у Дяків-Горнового. Для передачі важливої інформації Осип залучав мою маму, а та переносила "секретну пошту" в районне відділення ОУН, яке розташовувалося в селі Ценів. Подальшу естафету "секретної пошти" продовжувала Софія Вихрущ з Августівки. Пригадувала мама, як пізньої осені вийшла з дому босоніж, а поверталася вже за першого снігу. Не раз по дорозі потрапляла в засідку, тоді було чути мову окупантів "Стої! Кто ты такая?", "Куда идешь?". А в голові була єдина думка: лише б не знайшли "секретки". Через бойові дії "червоних визволителів" наша хата два рази горіла, мамин брат Іван був засуджений на 25 років за участь в ОУН. На страждання людей окупанти не зважали. Їхня мета була - за будь-яку ціну знищити народний опір та організувати колгоспи. Працювати в колгоспі треба було від зорі і до зорі "за кілька кілограмів зерна на рік". Комбайнів та іншої збиральної техніки було обмаль. Косили зернові косами, лафетами, в'язали снопи, а потім звозили їх на колгоспний двір. Там стояла молотарка, де обмолочували снопи. Про техніку безпеки

тоді ніхто не дбав. Був такий випадок, коли через відсутність елементарної огорожі мама впала в отвір, куди подавалися снопи. На щастя, молотарка зупинилася. Поламані ліва рука та кілька ребер, довгі місяці лікування. За період лікування вона навчилася добре ткати на саморобному верстаті та вишивати рушники. Мама була надзвичайно вольовою і водночас ніжною, гуманною та співчутливою людиною. Вона відгукувалася на страждання в родині і першою приходила на допомогу. Нею керувало загострене почуття справедливості. Згадуючи маму, на думку мені спадає прекрасний вірш, написаний Ольгою Сидоренко з Чернігівщини: Мамин рушник - це мої болі й тривоги, бо вона відійшла вже за вічну межу. Цей дарунок примхливої долі, як спомин про матір живу, бережу! За важку працю в колгоспі (мати довгий час була ланковою) та роботу в Козівській районній шляхово-будівельній організації держава нарахувала 12 карбованців пенсії. Радість та піднесення відчувала 1 грудня 1991 року, коли на Всеукраїнському референдумі підтверджено Акт проголошення державної незалежності України. Після проголошення незалежності мати з односельчанами взялася за встановлення стрілецької могили в селі Олесине. Біля могили, як і біля своєї хати, посадила кущ калини в пам'ять про тих, хто боровся і загинув за волю України. Приїжджаючи в село, згадую вірш Володимира Сіренка "Бережіть матерів": Я до рідної хати натомлено йду, з полустанку мій потяг у далеч полинув,

бачу - мамина хустка біліє в саду. Придивився - не хустка, а квітне калина... Мама дуже любила квіти. Біля хати з весни до пізньої осені цвіли квіти різних видів. І щоразу, йдучи до церкви або на якийсь захід у сільський клуб, мати брала з собою квіти і клала на могилу бійцям, що загинули за волю України. Понад усе вона любила чорнобривці. Ще одна характерна риса характеру - релігійність. Мама до останніх днів доглядала матір Осипа Дяків-Горнового - Юстину, була старшою сестрицею в церкві Зіслання Святого Духа в с.Олесине і співала в церковному хорі. З вершини прожитих літ хотілось би багато змінити, але не зміниш того, що вже відбулося. І на думку спадають прекрасні слова з вірша Ніни Куцинди з Количинець: Я в снах тихо двері відкрити спішу, в любов хату думками вертаюсь. До матусі думками і серцем лечу, за провини земні свої каюсь... Я живу на своїй, Богом даній, землі. Схиляю голову і низько вклоняюсь перед змороженими і знесиленими, посивілими від праці і недоспаних ночей, багатостраждальними матерями, які виховують своїх синів і дочок для захисту Української держави. На завершення наведу ще слова Володимира Сіренка "Бережіть матерів": Я стою у дворі. Небокрай відгорів. Теплий вечір в мовчанні закутав калину. Люди добрі мої, бережіть матерів, і себе бережіть, як свою Україну... Іван КУНДА, житель с. Великі Гаї

■ Спорт

«Нива» зіграла внічию з «Агробізнесом»

■ 31 серпня у четвертому турі чемпіонату першої ліги "Нива" приймала волочиський "Агробізнес".

Варто зазначити, що гості у першому таймі виглядали значно цікавіше, вони більше загострювали гру у нападі й взагалі намагалися контролювати хід поєдинку. У гостей створювали небезпечні моменти Лень, Козак..., а у "Ниви" практично й немає, що згадати... У другому таймі господарі заграли вже активніше. "Нива" могла відкривати рахунок після активних зусиль Мілана Михальчука, який віддав гарний пас на Дмитра Галадея, але гостей врятував їхній воротар. Після цього гольового моменту для "Ниви" гра проходила на зустрічних курсах. Щоб вирвати перемогу, мали непогані моменти футболісти обох команд - Лень, Буртник, Зінь, Сидоренко, Напуда. Було все - штанга й емоції. Але, попри всі старання футболістів обох команд, матч завершився безгольовою нічиєю. У післяматчевому коментарі головний тренер "Ниви" Юрій Вірт зазначив: "Була бойова гра. "Агробізнес" дуже гарно працює в обороні. Це дисциплінована команда. Був хороший момент у Галадея, треба такі моменти реалізовувати. Тому сьогоднішній нічийний результат є закономірним". "Нива" (Тернопіль) - "Агробізнес" (Волочиск) - 0:0. "Нива" (стартовий склад): Ілля Ольховий, Василь Буртник, Андрій Демиденко, Іван Паламарчук, Мілан Михальчук, Сергій Давидов, Юрій Тлумак, Мар'ян Мисик, Денис Резелов, Максим Угринюк, Дмитро Галадей. На поле під час заміни виходили: Б.Ю. Вишинський, В. Михайлів, А. Бей, В. Напуда, Р. Посевкін.

Заміна: Шарун, Чубак, Мудрий, Герега, Михайлів, Кицун, Дударев. Головний тренер - Юрій Вірт. 5 вересня у п'ятому турі чемпіонату першої ліги "Нива" гратиме на виїзді із ФК "Пробій" (Городенка). До речі, 28 серпня відбулося жеребкування 1/16 фіналу ВВЕТ Кубка України з футболу сезону-2025/26. Тернопільська "Нива" на цій стадії гратиме проти ФК "Полтава". Поєдинок "Ниви" з полтавчанами відбудеться в Тернополі, адже за регламентом гра проводиться на полі команди з нижчого дивізіону - "Полтава" виступає в УПЛ. Базові дати матчів 1/16 фіналу: 17 і 24 вересня.

«Агрон» вп'яте здобув Кубок області

■ 31 серпня у селі Трибухівці на Бучаччині відбувся фінальний поєдинок Кубка області з футболу сезону-2025 між командами "Медобори" (Зелене) та "Агрон" (Великогайська громада).

На півфінальній стадії ці колективи перемогли за сумою двох поєдинків відповідно "Сокіл" з Великої Березовиці (3:3 та 3:1) та "Галич" зі Збаража (2:0 та 1:1). Спеціально до фіналу обласна Асоціація футболу підготувала для вболівальників матчеву програмку, придбати яку за благодійний внесок можна було до та під час першого тайму. Всі зібрані кошти підуть на придбання дрона для військової частини, яка розміщена в Чортківському районі. Також за номерами програмок у перерві фінального матчу відбувся розіграш призів від організаторів спортивного дійства. А щодо матчу, то "Медобори" дали справжній кубковий бій "Агрону". Навіть попри вилучення, команда з Великогайської громади зуміла вкотре здобути трофей. Завдяки голам на початку першо-

го тайму (Андрієшин, 2) та в кінцівці поєдинку (Понедельнік, 87) матчу "Агрон" виграє Кубок Тернопільщини сезону 2025 року. "Агронівці", здобувши перемогу, зробили подарунок своєму тренеру Сергію Богородіченку, який цієї неділі святкував день народження. "Медобори" (Зелене) - "Агрон" (Великогайська громада) - 1:2 (0:1). Голи: Клекот (58). - Андрієшин (2), Понедельнік (87). Таким чином "Агрон" здобув п'ятий Кубок області в своїй клубній історії. У 2019 році великогайська

команда на центральному стадіоні Тернополя у фіналі перемогла тербовлянську "Ниву" - 1:0 і здобула свій перший Кубок в історії. З тих пір "Агрон" ще тричі виборював Кубок області. В 2021-му в серії пенальті здолав у Васильківцях ту ж команду з Тербовлі, в 2023-му - був сильнішим за "ФАТ-Подільня" з Тернополя - 3:2 (матч відбувався у Бучачі), а в 2024-му - "агронівці" виявилися сильнішими за ФК "Борщів" - 1:0 (Кубок розігрувався у Борщіві).

Тернопільська «Самбір-Нива-2» зазнала першої поразки у новому сезоні

■ 29 серпня у п'ятому турі другої ліги групи А тернопільська "Самбір-Нива-2", як лідер турнірної таблиці, приймала житомирське "Полісся-2".

"Самбір-Нива-2" (Тернопіль) - "Полісся-2" (Житомир) - 0:3 (0:1). Голи: Іванов (34), Раско (51), Йока (63). "Самбір-Нива-2" (стартовий склад): Шарун, Герега, Михайлів Ю., Дем'янчук, Климак, Михайлів В., Бідзінський, Мендрук, Пежинський, Вишинський, Крамарчук. Запасні: Борис, Гайдук, Шута, Бац, Довбецький, Садовнік, Кицун, Коваль, Дударев, Янчишин, Лашук, Макаров. Головний тренер - Роман Марич. У шостому турі 3 вересня "Самбір-Нива-2" гратиме на виїзді із ФК "Ужгород".

«Галич» і «Борщів» стартували у Кубку України з футболу серед аматорів

■ 27 серпня тернопільські команди зіграли перші поєдинки попереднього етапу Кубка України з футболу серед аматорів.

ФК "Галич" (Збараж) і ФК "Борщів" зустрілися на виїзді відповідно із ФК "П'ятничани" (Львівська область) та ФК "Вільхівці" (Івано-Франківська область). Збаражчани здолали ФК "П'ятничани" з рахунком - 2:0. Обидва м'ячі наші земляки забили в другому таймі. Спершу, на 81-й хвилині після стандарту у виконанні Ярослава Миронюка, з близької відстані вразив ворота суперників центральний півзахисник "Галича" Арсен Музика. Поки господарі намагалися відігратися вже у компенсований час, після помилки голкіпера суперників, Станіслав Симчук встановив остаточний рахунок. Тож хороша перевага в два голи "Галича" перед матчем-відповіддю у Збаражі. ФК "П'ятничани" - ФК "Галич" (Збараж) - 0:2 (0:0). Голи: Музика (81), Симчук (87). Для дебютанта змагань Асоціації аматорського футболу України ФК "Борщів" поєдинок на Івано-Франківщині видався зовсім непростим. Господарі буквально за дві хвилини двічі відзначилися у воротах наших земляків. На 19-й хвилині після навісу з правого флангу влучного удару го-

ловою завдав Дитко - 1:0. А на 21-й хвилині рахунок подвоїв, пробивши в дальній кут, Ємельянов - 2:0. Борщівські футболісти намагалися відігратися, і на 42-й хвилині Сергій Полянчук скоротив рахунок у поєдинку. У другому таймі на 63-й хвилині господарі збільшили перевагу, дубль оформив Дитко - 3:1. ФК "Борщів" через 10 хвилин знову відквитав одного м'яча. Відзначився влучним ударом зі стандарту Артем Гайдаш, який вийшов на заміну - 3:2. Проте останнє слово все ж було за господарями, на 89-й хвилині поєдинку потужного удару завдав Шкварилук - 4:2. Тож у Борщіві нашим землякам потрібно буде добряче попотіти, щоб здобути перемогу з потрібним рахунком. ФК "Вільхівці" (Івано-Франківська область) - ФК "Борщів" - 4:2 (2:1). Голи: Дитко (19, 63), Ємельянов (21), Шкварилук (89). - Полянчук (42), Гайдаш (73). Матчі-відповіді відбудуться 3 вересня. Нагадаємо, що для участі в 1/8 фіналу розіграшу Кубка до переможців попереднього етапу приєднаються сім клубів, в тому числі ще один представник Тернопільщини - заліщицький "Дністер". Базовими ігровими днями для проведення матчів 1/8 фіналу Кубка України є 17 та 24 вересня.

7 вересня стартує фінальна частина чемпіонату Тернопільщини з футболу

■ Таку дату представники команд-учасниць чемпіонату Тернопільської області з футболу сезону-2025 визначили початком другого етапу змагань під час наради під керівництвом голови Асоціації футболу Тернопільщини Тараса Юрика.

27 серпня відбувся відкладений матч 13-го туру, у якому "Агрон" (Великогайська громада) переміг великобerezовицьке "Поділля". "Агрон" (Великі Гаї) - "Поділля" (Велика Березовиця) - 3:0 (3:0). Голи: Богдан Семенець (25), Валентин Білик (34), Іван Федчишин (45). Тож команди за підсумками першого етапу розділилися на дві частини: "чемпіонська група" - 1-8 місця - ФК "Борщів", "Агрон" (Великогайська громада), Галич" (Збараж"), "Медобори" (Зелене), "Поділля" (Васильківці), "Вікни-ФАТ" (Вікно), ФК "Збараж", "Поділля" (Велика Березовиця) та "група вибування" - 9-14 місця - "Збруч-Агробізнес" (Підволочиск), "Зелені леви" (Почаїв), ФК "Нараїв", "Сокіл" (Велика Березовиця), ФК "Трибухівці", ФК "Тербовля". Команди у "групі вибування", які займуть два останні місця в сезоні-2026, гратимуть у першій лізі. Календар фінального етапу буде дзеркальним щодо календаря першого етапу. Тобто, якщо команди грали на першому етапі вдома, то з суперниками по другій частині чемпіонату вони гратимуть уже на виїзді. Таке рішення майже одностайно було ухвалено на нараді. У підсумку під час фінальної частини команди зіграють по 3 або 4 матчі вдома і на виїзді ("чемпіонська група") та відповідно по 2 або 3 поєдинки - "група вибування".

Хлопці-тернополяни, які є учасниками «Віттарної дружини», залюбки відвідують церкву УГКЦ Святого пророка Іллі.
На фото Івана ПШОНЯКА: на церковному подвір'ї Максим Мар'яш, Владислав Яцків, Маркіян Теслюк.

■ 14 вересня на парафії храму Воздвиження Чесного Хреста, що у селі Бобрівники на Монастирищині, відзначають престольний празник. Про це повідомив місцевий священник Іван Василенко.

"В храмі Воздвиження Чесного Хреста завершили ремонтні роботи. Фарбування становило 400 м кв. Збереження духовної та культурної архітектурної спадщини для майбутніх поколінь. Во славу Богу", - написав отець. Він також подякував за роботу з оновлення сільської дерев'яної церкви парафіянам, меценатам, церковному комітету та працівникам. На фарбування храму кошти спря-

мували орендарі земельних ділянок у селі, на фарбу збирали гроші жителі села та благодійники.

Церква Воздвиження Чесного Хреста у Бобрівниках збудована у 1890 році на місці старої святині. Її перевезли з села Олешів, що на Івано-Франківщині. Особливістю будівлі є те, що вона складена без жодного цвяха. До 1946 року парафія належала до УГКЦ. З 1946 по 1961 рік, а також з 1989 по 1992 рік перебувала в підпорядкуванні РПЦ. У 1992 році парафія і храм повернулися в лоно УГКЦ.

А розташоване село на берегах річки Золота Липа за 18 км від районного центру. Біля села виявлено археологічні пам'ятки пізнього палеоліту і залишки поселення трипільської культури.

Перша письмова згадка про село - 1454 р., власник - Теодорик із Бучача. Назва села, за давніми переказами, походить від бобрів, які водилися у ставках. Підтвердженням цього є назви сільських вулиць і кутів - На греблі, За греблею, На гаті, Затока, урочище "Став".

У 1927 р. побудовано Народний дім. Відомо, що у 1925 р. працював млин Лейби Гехта.

Діяла боївка упівця Дмитра Зайця ("Хмара"; 1922 р. н.); 8 листопада 1950 р. за доносом боївку викрили. Братів Дмитра, Степана і Миколу вивезли в Сибір. Тут є символічна могила Борцям за волю України.

У Бобрівниках народився польський письменник, літерату-

рознавець Володимир Пажневський (1941 р. н.). У селі працював довголітнім управителем Народної школи Григорій Лисий (1888-1972) - педагог, громадський діяч, співзасновник і голова Повітової пасічницької спілки.

Христина КРИСОВА

■ Школярка з Тернополя прославила Україну на світовій астрономічній олімпіаді в Індії.

Учениця 10-го класу Тернопільського академічного ліцею "Українська гімназія" ім. І. Франка Ульяна Гербут здобула бронзову медаль на одному з найпрестижніших наукових змагань світу - Міжнародній олімпіаді з астрономії та астрофізики (ЮАА). Змагання збирали найталановитіших юних астрономів із 64 країн світу. Конкуренція була

надзвичайно високою, а завдання вимагали глибоких знань та практичних навичок.

Для Ульяни Гербут ця медаль є ще одним вагомим доповненням до її вражаючої колекції нагород. Варто зазначити, що талановита тернополянка демонструє видатні результати не лише в астрономії, а й у математиці. Раніше вона вже виборола золоту медаль на Європейській математичній олімпіаді для дівчат (EGMO) та

"срібло" на Міжнародній математичній олімпіаді (ІМО).

Загалом збірна України показала блискучий результат на олімпіаді в Мумбаї, здобувши п'ять медалей. Цей видатний результат вкотре підтвердив високий рівень знань та підготовки української молоді на світовій арені.

Попри всі виклики, українська молодь продовжує розвиватися, вчитися та прославляти свою

країну на весь світ. Це перемога не лише інтелекту, а й незламного духу.

Велика подяка наставникам, вчителям та батькам, які підтримували та готували юних геніїв до цих складних змагань. Успіх Ульяни Гербут та всієї збірної є натхненням для тисяч інших школярів і свідченням того, що в Україні є надзвичайно талановите та світле майбутнє.

Христина КРИСОВА

Ансамбль ЗСУ виконав пісню авторки з Тернополя

■ Заслужений Академічний ансамбль пісні і танцю Збройних сил України створив нове оркестрове аранжування на пісню "Надія" авторства тернопільської виконавиці Тапуга Dolya (Тетяни Долішної).

У новому звучанні композиція набула ще більшої потужності та надихаючого характеру. За словами авторки, для неї особливо знаково, що її твір виконав саме колектив Збройних сил України, адже саме вони є головною та неухитною надією на світле майбутнє.

Виконання пісні здійснили оркестр, хор та солісти ансамблю

під керівництвом художнього керівника та диригента Дмитра Антонока. Аранжування створив Дмитро Коновалов, а запис та зведення - Юрій Кулівацький.

"То була моя мрія, щоб пісню "Надія" записав такий професійний колектив. Надіслала свій запис головному диригенту та художньому керівнику Заслуженого Академічного ансамблю пісні і танцю ЗСУ Дмитрові Антоноку. Він відгукнувся і взяв запис в роботу! Почути таке потужне виконання пісні - то справжнє щастя для автора! Дякую пану Дмитрові і всьому колективу за цей момент натхнення і за співпрацю", - говорить авторка слів та музики Тетяна Долішна.

Послухати і подивитися можна на youtube-каналі Тапуга Dolya.

Світлана ГОРШИНЬКА

Написано серцем

Зорею в серце впала, чорнобривцем

Зорею в серце впала, чорнобривцем,
Манила чарами розплетена коса.
Тендітна,
наче птаха серпокрилка,
В карих очах іскрилась зваблива краса.

В душі моїй розхлюпалося небо,
На неї бісер впав

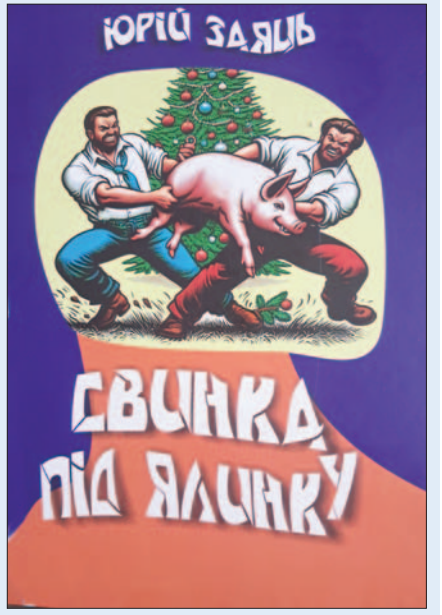
цнотливої роси.
Її уста вишневі, наче медом,
Торкнули струн
сердечних ніжні голоси.

Її й сонце поглядом проводить,
І вітерець красу цілує неземну.
Серцебиттям

кохання верховодить,
Її чекаю в снах
солодких й на яву.
Юрій ЗАЯЦЬ

«Свинка під ялинку» від Юрія Заяця

■ 46 гуморесок і 13 сатири увійшли до нової збірки віршованих гуморесок знаменитого тернопільського автора-сміхотворця Юрія Заяця "Свинка під ялинку". Минулого тижня ця книга, тиражем 100 примірників, побачила світ у житомирському видавництві ФОП Гембарський О. П.

А там знову двійка.

Німих погляд на дитину,
Аж в грудях млоїть.
"Це ж найгірша, - каже, - сину,
Оцінка стоїть!"

"Не найгірша, - заперечив
Враз батькові син. -
Подивись, яка гарненька,
З хвостиком крутим".

В татуса розчарування,
На лиці заціп.
"Гірша, тату, у Андрійка,
В нього стоїть ціп".

Нова збірка віршованих гуморесок несе у собі добрий заряд позитиву, налаштовує на оптимізм, на подолання усіх викликів складного сьогодення.

Юрій Заяць вміє сміятися навіть тоді, коли, здається, зовсім не до сміху, коли жартувати й не хочеться через суцільні стреси. У своїх гумористичних і сатиричних віршованих творах він висміює усі вади нашого повсякденного життя. Тут і освіта, і медицина, сімейне життя, і, звичайно, людські слабкості, через які можна потрапити й у смішні й не дуже халепи... Частина цих віршованих творів опублікована на сторінках нашої газети.

Де найбільше паразитів?
Повернувся зі школи син,
Тато запитався:

- Чому вчитель, розкажи,
З тобою сварився?
- Я не знаю, вивчав все уважно,
Де печінка, серце, нирки, -
Каже він - поважно. -
Добігав уже урок,
Хвилина остання.
Вчитель задав нам таке
Одне запитання:
- Де найбільше паразитів
В органах наявних?
Відповів, як ви казали,
Найбільше - в державних.

Буває гірша
Після школи першокласник
Сяє, мов копілка,
Батько дивиться у зошит,

Світлана ГОРШИНЬКА

Увійшла до ТОП-50

Вчителька інформатики та англійської мови Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №23 Наталія Перехрист стала однією з півфіналісток національної премії Global Teacher Prize Ukraine 2025. Список ТОП-50 кращих педагогів України оголосили в Києві, і тернополянка увійшла до нього завдяки своєму внеску в розвиток сучасної освіти.

Цьогоріч за престижну нагороду змагалися понад 800 освітян із різних куточків України. Для Наталії Перехрист це був перший досвід участі в конкурсі, але її інноваційний підхід одразу привернув увагу журі. Вчителька майстерно поєднує цифрові технології, методики STEM та сучасні освітні інструменти, створюючи унікальне навчальне середовище для своїх учнів.

Нещодавно Наталія Перехрист отримала грант на облаштування

сучасного навчального простору в кабінеті інформатики, що дасть змогу ще більше розвинути її педагогічні ініціативи. Крім того, вона здобула статус амбасадорки цифрової грамотності від України на міжнародному рівні, що підкреслює її внесок у популяризацію цифрових навичок.

Христина КРИСОВА

Єврейське кладовище в Завалові огородили за сприяння МЗС Німеччини

■ У с. Завалів, що на Підгаєччині, благодійний фонд ESJF (Європейська ініціатива зі збереження єврейських кладовищ) завершив встановлення огорожі навколо єврейського цвинтаря.

Кошти на це скерувало міністерство закордонних справ Німеччини. Цей цвинтар цікавий тим, що є спадком колись сильної єврейської громади, що була пов'язана із відомою хасидською династією. А ще Завалів свого часу очолював євреї.

Історія євреїв Завалова

Євреї оселилися в Завалові у 16 столітті. Наприкінці 18 ст. рабином Завалова був Шмуель Занвіль, син Мордехая, який був батьком Єгуди Цві Брандвейна, засновника Страїнської хасидської династії.

У 1890 р. єврейське населення становило 396 людей, тобто 30% від загальної кількості мешканців. На початку 20 століття Завалів очолював євреї Моше Зонштейн, який зробив значний внесок у його розвиток. Чоловіка шанували як місцевого єврея, так і українця. А він сам багато працював над забезпеченням мирного співіснування обох громад.

Під час Другої світової війни більшість єврейських мешканців Завалова депортували в гетто до Підгайців і там вбили. Після ліквідації гетто деякі євреї переховувалися невеликими групами в навколишніх лісах. Члени родини Білецьких, яка врятувала близько 20 місцевих євреїв, згодом отримали звання "Праведників народів світу".

Точний час заснування єврейського кладовища в Завалові невідомий. Імовірно, сучасний цвинтар - це той самий, що згаданий в документах як "новий кіркурт" наприкінці 18 століття. Це кладовище зафіксоване на кадастровій мапі Завалова 1860 р., а також на мапах Габсбурзької імперії 1869-1887 років. У роки Другої світової війни кладовище зазнало руйнувань. У повоєнний період останні надгробки зникли з його території. За даними експедиції ESJF 2019-2020 рр., близько десяти фрагментів єврейських надгробків лежали біля цвинтаря.

Дані про "старий кіркурт", згаданий наприкінці XVIII століття, а також його місцезнаходження, досі не встановлені.

Олена МИШАКОВА